

ZWIĄZEK SYBIRAKÓW
ZARZĄD GŁÓWNY

Komunikat
3/113

Warszawa, listopad 2012

**Szanowni P. T. Prezesi Oddziałów i Kół
Prosimy o zaznajamianie z treścią Komunikatu
wszystkich członków Zarządu i Związku**

REDAKCJA
Irena Tańska

Copyright © by Związek Sybiraków Zarząd Główny 2012
e-mail: biuro.zarzadu@poczta.internetdsl.pl

ISSN 1508-0676

Łamanie komputerowe – *Joanna Archacka*

Nakład 550 egz.

ZWIĄZEK SYBIRAKÓW ZARZĄD GŁÓWNY
00-048 Warszawa, ul. Mazowiecka 12/III p.,
tel./fax 22 827-93-71
Konto bankowe PKO BP S.A. I O/Warszawie
Nr 85 1020 1013 0000 0502 0149 8617

SPRAWY ORGANIZACYJNE

ZWIĄZEK SYBIRAKÓW

Zarząd Główny

00-048 Warszawa, ul. Mazowiecka 12, III p., tel./fax 22 827-93-71

Konto bankowe: PKO BP I O/Warszawa 85 1020 1013 0000 0502 0149 8617

*„Jeśli zapomnę o nich,
Ty, Boże na niebie,
Zapomnij o mnie”*

A. Mickiewicz

ZG/790/12

Warszawa, 25 września 2012

Prezes
Rady Ministrów
Rzeczypospolitej Polskiej
Pan Donald Tusk
Al. Ujazdowskie 1/3
00-583 Warszawa

Szanowny Panie Premierze,

Zarząd Główny Związku Sybiraków powraca do pisma skierowanego do Pana Premiera dnia 13 grudnia 2011 r. poruszającego sprawę zadośćuczynienia dla Zesłańców Syberyjskich w latach 1940–1956.

W pierwszych miesiącach bieżącego roku wypracowane zostały w Sejmie 2 projekty ustaw, podjęte zostały prace analityczne przez Biuro Analiz Sejmowych. Nie posiadamy żadnej informacji o tym, że projekty skierowane zostały do odpowiedniego procedowania, zachodzi więc obawa, że kolejny już rok zakończy się dla Sybiraków kolejną rozterką.

Szanowny Panie Premierze,
prosimy zważyć, że około 10 lat temu Rząd Rzeczypospolitej uznał postulaty Sybiraków jako zasadne. Także bezpośredni sprawca, tj. Federacja Rosyjska jako następcza ZSRR, formalnie przyznał, że istnieje prawna podstawa zadośćuczynienia za krzywdy (moralne, polityczne, materialne, zdrowotne).

Proponowana wysokość świadczenia odszkodowawczego była zenująco niska i to wymagało konsekwentnego negocjowania. Nie mamy żadnych informacji, że w kolejnych latach, w czasie kolejnych kontaktów, spotkań, negocjacji itp. strona polska podnosiła problem. A przecież uzyskanie odszkodowań od Federacji Rosyjskiej nie tylko powinno być istotne bezpośrednio dla Zesłańców, ale też dla państwa polskiego.

Szanowny Panie Premierze,
w związku z taką sytuacją i odejściami Sybiraków sięgającymi już ponad 10% w skali roku zasadna, pożądana była i jest rekompensata dla Sybiraków z budżetu i konsekwentne negocjowanie zwrotu od Federacji Rosyjskiej.

Według wykazanych już szacunków obciążenie budżetu wyniosłoby z obydwu proponowanych ustaw:

- 40–50 mln rocznie – uprawnienia osoby represjonowanej (inwalidy wojennego),
- ca 800 mln jednorazowo (zadośćuczynienie – świadczenie odszkodowawcze).

Rozumiemy aktualnie trudną sytuację malejącego PKB, niemniej uważamy, że obciążenie dla budżetu jest bardzo skromne, a żywot Sybiraków niezwykle krótki – ponad 10% zejść rocznie.

Szanowny Panie Premierze,

my Sybiracy mamy pełną świadomość Pana formalnych i praktycznych możliwości, aby proponowane i oczekiwane z coraz większą niecierpliwością zadośćuczynienie stało się faktem. Zadośćuczynienie jako w pełni zasadne było podnoszone przez wszystkich oficjeli Rzeczypospolitej w czasie dorocznych uroczystości w związku z 73. rocznicą napaści ZSRR, Dniem Sybiraka i Weterana 17 września.

Pan, Panie Premierze, w swoim liście skierowanym do bezpośrednich uczestników XII Marszu Żywej Pamięci Polskiego Sybiru w Białymstoku i tych Sybiraków, którzy śledzili Marsz w całej Polsce, a także poza granicami, dał pełny wyraz temu zagadnieniu. List odczytała Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego pani Barbara Kudrycka.

Pozwalamy sobie wyrazić nadzieję, że poruszony problem wkrótce znajdzie pozytywne dla Sybiraków rozwiązanie.

Jesteśmy oczywiście do dyspozycji ze szczegółowymi wyjaśnieniami, a także propozycjami.

Wyrażamy najlepsze życzenia dla Pana Premiera i pozostajemy

Sekretarz Generalny
 Zarządu Głównego
 Związku Sybiraków
Stanisław Sikorski

Z poważaniem

Prezes
 Zarządu Głównego Związku Sybiraków
Inż. Tadeusz Chwiedź

ZWIĄZEK SYBIRAKÓW

Zarząd Główny

00-048 Warszawa, ul. Mazowiecka 12, III p., tel./fax 22 827-93-71

Konto bankowe: PKO BP I O/Warszawa 85 1020 1013 0000 0502 0149 8617

*„Jeśli zapomnę o nich,
Ty, Boże na niebie,
Zapomnij o mnie”*

A. Mickiewicz

Warszawa, 25 września 2012

ZG/791/12

Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej
Pani Ewa Kopacz
ul. Wiejska 4/6/8
00-902 Warszawa

Szanowna Pani Marszałek,

Powracamy do trzech spotkań Pani Marszałek z przedstawicielami Związku Sybiraków w pierwszych miesiącach bieżącego roku.

Odnotowaliśmy z satysfakcją przychyłość Pani Marszałek i istotne zrozumienie naszych propozycji i oczekiwań dotyczących rekompensaty za doznane szkody i związanych z masowymi deportacjami Polaków na Syberię, do Kazachstanu i w inne regiony ówczesnego ZSRR.

Zostały opracowane projekty dwóch ustaw, według informacji nieoficjalnych nastąpiło też skierowanie projektów do Biura Analiz Sejmowych. Żywiliśmy znaczną nadzieję, że niebawem podjęta będzie procedura przewidziana w strukturach Sejmu. Niestety od szeregu miesięcy brak jakiegokolwiek informacji, czy i kiedy procedowanie nastąpi.

Szanowna Pani Marszałek,
społeczność sybiracka, której pozostała jeszcze 1/3 od reaktywowania Związku Sybiraków w 1988 r., wyznajemy szczerze, jest rozgoryczona.

W czasie szczególnie licznych organizowanych przez Sybiraków uroczystości, poświęconych upamiętnieniu historii i przekazaniu młodemu pokoleniu realnych oznak patriotyzmu, spotykamy licznie posłów, senatorów, przedstawicieli samorządowych i administracji, którzy z niezwykłą dla polityków otwartością popierają konieczność zadośćuczynienia przez Rzeczpospolitą za straty moralne, materialne i zdrowotne. Zasadność zadośćuczynienia podnoszą w swoich wystąpieniach publicznych przedstawiciele najwyższych władz ustawodawczych i wykonawczych Rzeczypospolitej. Miało to też potwierdzenie w czasie licznych uroczystości związanych z 17 września jako Dniem Sybiraka i Weterana, ustanowionym w dacie agresji Rosji Radzieckiej i następstw masowych deportacji, zesłań, pozbawienia niemal wszelkich praw.

Szanowna Pani Marszałek,

zwracam się z prośbą o możliwie szybkie podjęcie procedowania i uchwalenia ustaw. Zdajemy sobie sprawę z problemów, jakie przynoszą aktualnie dekonstrukcja i osłabienie wzrostu gospodarczego. Prosimy jednak zwrócić uwagę, że obciążenia dla budżetu w naszym przypadku są nieznaczne, co już wykazaliśmy w naszych wcześniejszych wystąpieniach, a które z każdym miesiącem istotnie maleją – odejścia Sybiraków przekraczają 10% w skali roku. W przypadku uchwalenia ustaw i ich realizacji obciążenia budżetu mogą być zrekomensowane w ich dochodzeniu od sprawcy, tj. dzisiejszej Federacji Rosyjskiej, następcy prawnego ZSRR. Znane jest nam, że Federacja Rosyjska uchyla się od materialnego zadośćuczynienia krzywd, nie neguje jednak faktów i formalnie przed wielu laty przyznała zasadność roszczeń, ale proponowana wysokość była zenująco niska. Problem pozostał do negocjowania przez przedstawicieli rządu polskiego!? Znane jest doświadczenie w dochodzeniu roszczeń przez organy innych państw, uważamy, że organy RP nie mogą zaniechać dochodzenia roszczeń, leży to w interesie Rzeczypospolitej, nawet jeżeli nastąpiłoby to w okresie późniejszym. Brak jest jakiegokolwiek informacji z rozmów polsko-rosyjskich, czy ten problem jest podnoszony.

Szanowna Pani Marszałek,

według naszych szacunków obciążenie dla budżetu państwa przy zrealizowaniu dwóch ustaw może sięgnąć:

- 1) ewentualna ustawa o uznaniu Sybiraków za osoby represjonowane to ca 40–50 mln PLN w skali roku,
- 2) ustawa o odszkodowaniu substytucyjnym ca 800 mln PLN.

Ten skromny wydatek w skali budżetu państwa dałby satysfakcję oczekującym i potwierdził troskę Rzeczypospolitej dla obywatela.

Uchwalenie przez Sejm Rzeczypospolitej zaprojektowanych ustaw i ich realizacja byłoby dodatkowym argumentem z bardzo już konkretnymi kwotami w negocjacjach z Federacją Rosyjską.

Pozostajemy z szacunkiem i poważaniem
Przewodniczący Zarządu Głównego Związku Sybiraków

Sekretarz Generalny
Zarządu Głównego
Związku Sybiraków
Stanisław Sikorski

Tadeusz Chwiedź
Przewodniczący

ZWIĄZEK SYBIRAKÓW

Zarząd Główny

00-048 Warszawa, ul. Mazowiecka 12, III p., tel./fax 22 827-93-71
Konto bankowe: PKO BP I O/Warszawa 85 1020 1013 0000 0502 0149 8617

*„Jeśli zapomnę o nich,
Ty, Boże na niebie,
Zapomnij o mnie”*

A. Mickiewicz

ZG/793/12

Warszawa, 25 września 2012

Minister
Spraw Zagranicznych
Pan Radosław Sikorski
al. J.Ch. Szucha 23
00-580 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

Upływa niemal 10 lat od rozmów polsko-rosyjskich, w czasie których Federacja Rosyjska uznała za zasadne wypłacenie odszkodowania obywatelom polskim zesłanym w latach 1939–1956 na Syberię, do Kazachstanu i do wielu innych regionów byłego ZSRR. Zaproponowana przez Federację Rosyjską wysokość odszkodowań nie mogła pokryć nawet kosztów związanych z załatwieniem formalności.

Sybiracy nieoficjalnie byli informowani o trudnościach w rozmowach przedstawicieli polskich ze swoimi odpowiednikami ze strony rosyjskiej.

Niestety od kilku lat brak jest jakiegokolwiek informacji. W rozumieniu społeczności sybirackiej odszkodowanie od Federacji Rosyjskiej jako następcy prawnego bezpośredniego sprawcy – ZSRR leży w interesie nie tylko Sybiraków jako osób fizycznych, ale też w interesie Rzeczypospolitej.

Stoimy na stanowisku, że mimo „niechęci” strony rosyjskiej zagadnienie to winno być podnoszone przez polskich przedstawicieli w sposób dyplomatyczny, ale zdecydowany, z rozważeniem ewentualnie wystąpienia do organów międzynarodowych.

Szanowny Panie Ministrze,
w Sejmie opracowane zostały dwa projekty ustaw:
- o uznaniu Sybiraków za osoby represjonowane,
- o świadczeniu substytucyjnym, które częściowo zrekompensowałyby odszkodowanie, o którym wyżej.

Będziemy wielce zobowiązani za zainteresowanie tymi projektami i ich poparcie. Sprawa jest dla Sybiraków niezwykle pilna, od daty reaktywowania Związku Sybiraków w 1988 r. została ich już bowiem tylko 1/3!!! Podając ten fakt, powstrzymujemy się od dalszych wywodów.

Szanowny Panie Ministrze,
liczymy na przychyłość, pozostajemy do dyspozycji, aby przedstawić szczegóły
i propozycje w przedmiotowej sprawie.

Z poważaniem

Sekretarz Generalny
Zarządu Głównego
Związku Sybiraków
Stanisław Sikorski

ZWIĄZEK SYBIRAKÓW

Zarząd Główny

00-048 Warszawa, ul. Mazowiecka 12, III p., tel./fax 22 827-93-71
 Konto bankowe: PKO BP I O/Warszawa 85 1020 1013 0000 0502 0149 8617

„Jeśli zapomnę o nich,
 Ty, Boże na niebie,
 Zapomnij o mnie”

A. Mickiewicz

ZG/789/12

Warszawa, 25 września 2012

Minister Pracy
 i Polityki Społecznej
 Pan Władysław Kosiniak-Kamysz
 ul. Nowogrodzka 1/3/5
 00-513 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

Powracamy do naszego pisma skierowanego na ręce Pana Ministra z dniem 23 maja 2012 r. oraz rozmowy z Prezesem Zarządu Głównego Związku Sybiraków w dniu 10 września br. i przekazanych w czasie tej rozmowy materiałów.

Z nadzieją przyjęliśmy wypowiedź Pana Ministra o podjęciu czynności w sprawie pozytywnego stanowiska wobec projektów ustaw o świadczeniach dla Zesłańców Syberyjskich.

Niniejszym prosimy o informację o podjęciu działań kierowanego przez Pana Ministra Resortu. Pozostajemy do dyspozycji dla ewentualnych dalszych wyjaśnień.

Szanowny Panie Ministrze,
 żyjący jeszcze Sybiracy (pozostała 1/3 od chwili reaktywowania Związku Sybiraków w 1988 r.) niecierpliwie i z wielkim rozżaleniem oczekują pozytywnego rozwiązania i zadośćuczynienia za moralne poniżenie, polityczne unicestwienie, materialne pozbawienie egzystencji.

W niecierpliwym oczekiwaniu na pozytywne informacje, w gotowości do dalszych wyjaśnień pozostajemy

Z poważaniem
 Sekretarz Generalny
 Zarządu Głównego
 Związku Sybiraków
 Stanisław Sikorski

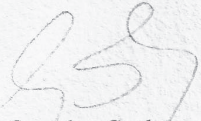
Prezes
 Zarządu Głównego Związku Sybiraków
 inż. Tadeusz Chwiedz

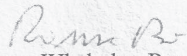

Na pamiątkę uczestnictwa w jubileuszowym

**Zjeździe Borowiczan
Gdańsk – Gdynia – Sopot – Szymbark
27-30 maja 2012 roku**

z okazji dwudziestolecia działalności
Stowarzyszenia Środowisko
Borowiczan – Sybiraków

Jan Stanisław Ciechanowski
p.o. Kierownika Urzędu
do Spraw Kombatantów
i Osób Represjonowanych
Rzeczypospolitej Polskiej

Roman Władysław Bar
Prezes Zarządu
Stowarzyszenia Środowisko
Borowiczan – Sybiraków

adm. floty Tomasz Mathea
Dowódca Marynarki Wojennej
Rzeczypospolitej Polskiej

ZWIĄZEK SYBIRAKÓW

Zarząd Główny

00-048 Warszawa, ul. Mazowiecka 12, III p., tel./fax 22 827-93-71
Konto bankowe: PKO BP I O/Warszawa 85 1020 1013 0000 0502 0149 8617

*„Jeśli zapomnę o nich,
Ty, Boże na niebie,
Zapomnij o mnie”*

A. Mickiewicz

ZG/476/12

Warszawa, 1 czerwca 2012

Kierownik
Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych
Pan Jan Stanisław Ciechanowski
ul. Wspólna 2/4
00-926 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

Zarząd Główny Związku Sybiraków niniejszym wyraża satysfakcję z możliwości uczestniczenia w uroczystości jubileuszowej 20-lecia Stowarzyszenia Środowisko Borowiczan – Sybiraków.

Środowisko Borowiczan – Sybiraków działające w strukturach organizacyjnych Związku Sybiraków ma swój istotny dorobek w dokumentowaniu i upamiętnianiu szczególnych doświadczeń w najnowszej historii naszej Ojczyzny.

Urząd, którym Pan Minister kieruje, podjął poważny wysiłek organizacyjny, za który niniejszym wyrażamy podziękowanie.

Uznanie za pracę i wytworzoną sympatyczną atmosferę prosimy przekazać współpracownikom Pana Ministra.

Z poważaniem

Sekretarz Generalny
Zarządu Głównego
Związku Sybiraków

Stanisław Sikorski

TOWARZYSTWO MIŁOŚNIKÓW LWOWA
i KRESÓW POŁUDNIOWO - WSCHODNICH
TOWARZYSTWO MIŁOŚNIKÓW WILNA i b. KRESÓW WSCHODNICH
ŚWIDWIŃSKI OŚRODEK KULTURY W ŚWIDWINIE

Sz.P. Jerzy Lewicki
Członek Zarządu Głównego
Związku Sybiraków w Warszawie
Członek Zarządu Stow. "Wspólnota Polska"
Oddział Koszalin

Podziękowanie

Z wyrazami wdzięczności za wsparcie organizacyjne
XV Świdwińskiego Dnia Kultury Kresowej
pod patronatem Burmistrza Miasta Świdwin
oraz życzeniem satysfakcji
w popularyzowaniu folkloru kresowego.

DYREKTOR
Świdwińskiego Ośrodka Kultury
B. Kurek
mgr Bolesław Kurek

P R E Z E S
Anna Teresińska
mgr Anna Teresińska

P R E Z E S
Mieczysław Kostur
mgr Mieczysław Kostur

Świdwin, 27 maja 2012r.

ZWIĄZEK SYBIRAKÓW

Zarząd Główny

00-048 Warszawa, ul. Mazowiecka 12, III p., tel./fax 22 827-93-71
Konto bankowe: PKO BP I O/Warszawa 85 1020 1013 0000 0502 0149 8617

*„Jeśli zapomnę o nich,
Ty, Boże na niebie,
Zapomnij o mnie”*

A. Mickiewicz

ZG/646/12

Warszawa, 3 sierpnia 2012

Prezes Zarządu Oddziału
Związku Sybiraków
Pan Zygmunt Skotmicki
ul. Jagiellońska 41
10-273 Olsztyn

Szanowny Panie Prezesie,

W związku z powierzeniem Panu uprawnień i obowiązków Prezesa Oddziału Związku Sybiraków w Olsztynie proszę przyjąć gratulacje i równocześnie życzenia osiągnięcia w sposób ciągły pięknych efektów w działalności dla społeczności sybirackiej nie tylko reprezentowanego przez Pana Oddziału Związku, ale też w skali ogólnokrajowej, a także, w miarę możliwości, oddziaływania na byłych Sybiraków i ich skupiska w najbliższej zagranicy.

Liczymy też, że będzie Pan dobrym kontynuatorem aktywności śp. Eugeniusza Grabskiego.

Łączymy pozdrowienia dla wszystkich Sybiraków.

Z poważaniem

Sekretarz Generalny
Zarządu Głównego
Związku Sybiraków

Stanisław Sikorski

„Żyć z innymi i dla innych”

ul. Nowomiejska 41
16-300 Augustów
tel./fax. 087 643 22 30
g2aug@wp.pl

Gim.2 - 071/23/12

Augustów, 21.08.2012r.

**KURATORZY KURATORIUM
OŚWIATY W POLSCE**

W imieniu organizatorów II Ogólnopolskiego Zjazdu Dyrektorów Szkół i Placówek oraz Prezesów Stowarzyszeń noszących imiona upamiętniające Zesłańców Sybiru, pod hasłem „TYLKO WSPÓLNIE ZACHOWAMY PAMIĘĆ”, który odbył się w dniach 14-16 czerwca 2012 roku w Augustowie, mam obowiązek i zaszczyt przedstawić Państwu punkt 3 uchwały: „3. II Zjazd zwraca się z apelem do Kuratorów Oświaty i organów prowadzących szkoły aby zachęcali wszystkie placówki oświatowe nie posiadające imienia, żeby na patrona wybierały Zesłańców Sybiru, Sybiraków.”

Prosimy o wysunięcie sugestii do szkół, które nie mają imienia, aby jedną z propozycji była możliwość przyjmowania imion związanych z Sybirakami, szczególnie w tych rejonach Polski, gdzie historycznie jest to uzasadnione. Nadzwyczajny apel kierujemy do szkół i placówek oświatowych województw: dolnośląskiego, lubuskiego, zachodniopomorskiego, pomorskiego, mazursko-warmińskiego, tam bowiem najliczniej osiedli powracający Zesłańcy Syberyjscy i podjęli trud budowy polskości od podstaw.

II Zjazd zorganizowano pod Patronatem Podlaskiego Kuratora Oświaty we współpracy z Zarządem Głównym Związku Sybiraków i Urzędem ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych. Organizatorem bezpośrednim było Gimnazjum nr 2 im. Sybiraków w Augustowie, Zarząd Stowarzyszenia Pamięci Zesłańców Sybiru w Augustowie oraz Zarząd Oddziału Augustów Związku Sybiraków. Podczas Zjazdu między innymi wypracowano wnioski, które przyjęto w formie uchwały. (w załączeniu).

Z poważaniem
Dyrektor Gimnazjum nr 2
im. Sybiraków w Augustowie
Henryka Rzepecka

Do wiadomości: Zarząd Główny Związku Sybiraków

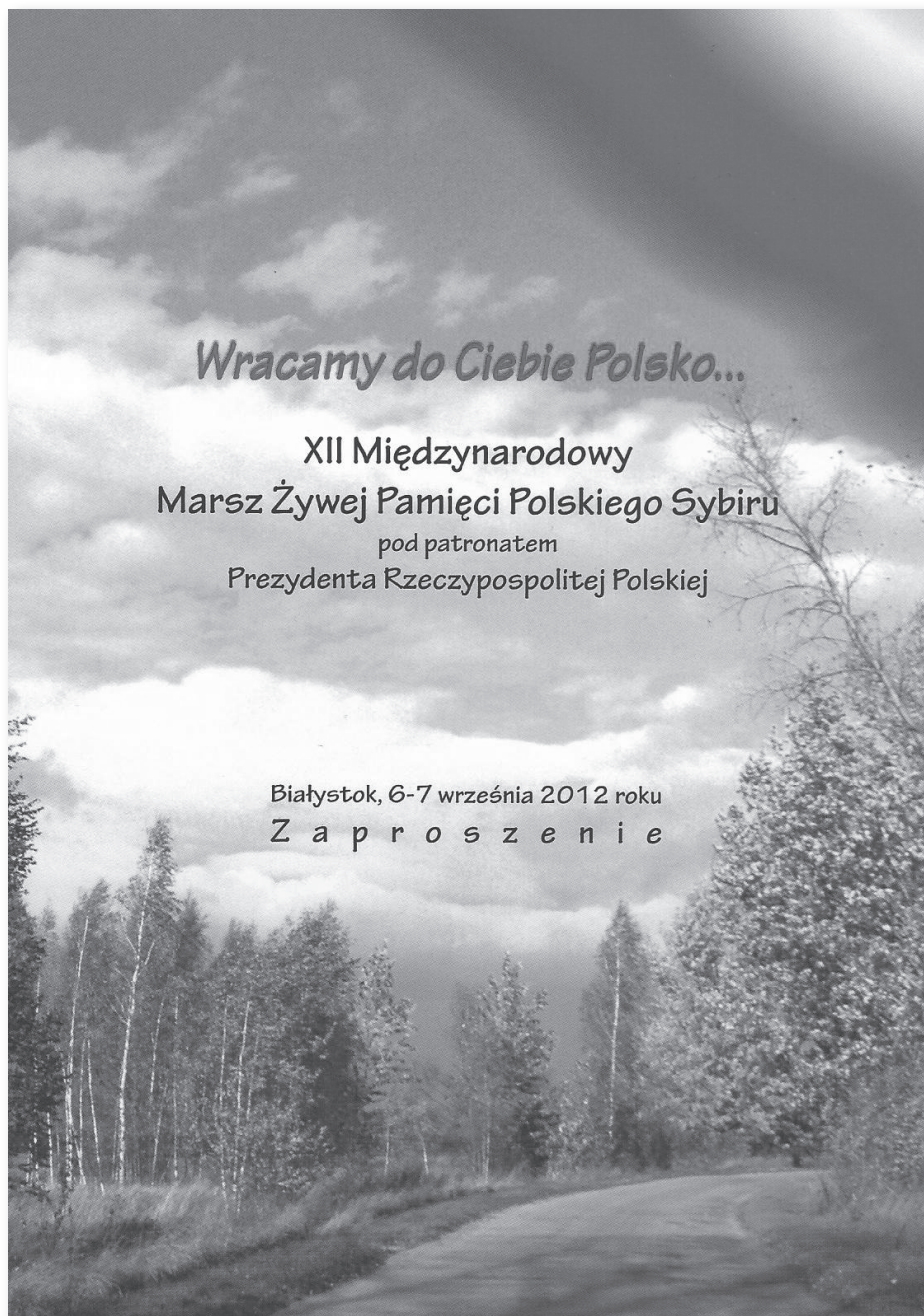

KANCELARIA SENATU

*W związku z zakończeniem pracy na stanowisku dyrektora Biura Polonijnego
Kancelarii Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
chciałbym złożyć podziękowania wszystkim tym, których spotkałem
na mojej drodze zawodowej i którzy zechcieli ze mną współpracować.
Te osiem lat pracy na rzecz umacniania więzi Polonii i Polaków za Granicą z Macierzą
zaowocowało realizacją wielu uśpianych przedsięwzięć.
Na ogromną większość z nich składała się praca rzeszy ludzi dobrej woli, dzięki którym
miliony Polaków na całym świecie mogły korzystać ze wsparcia materialnego i duchowego
w przechowywaniu polskości z jej historią, tradycją i kulturą.
Było dla mnie zaszczytem, że mogłem uczestniczyć w tym dziele współpracując z Państwem.
Jednocześnie obejmując stanowisko
dyrektora Gabinetu Marszałka Senatu Rzeczypospolitej Polskiej,
mam nadzieję na dalszą, równie owocną współpracę.*

Z wyrazami szacunku

Artur Kozłowski

Polskie dzieci w Pawłodarze przed wyjazdem do Polski 1946 r.

*Pewnego dnia idę przez miasto i widzę, że nieznani Polacy padają sobie w objęcia.
Co się stało? Jedziemy do Polski - odpowiadają. Rusczy zaczynają się martwić,
kto będzie pracować...*

(ze wspomnień Zofii Pełkovej)

Program uroczystości XII Międzynarodowego Marszu
Żywej Pamięci Polskiego Sybiru
w Białymstoku

6 września 2012 r.

godz. 15.00

- Spotkanie Sybiraków i zaproszonych gości w Operze i Filharmonii Podlaskiej – Europejskiego Centrum Sztuki przy ul. Podleśnej 2 w Białymstoku:
- powitanie,
  - wręczenie odznaczeń państwowych, resortowych i związkowych,
  - prezentacja projektu Muzeum Pamięci Sybiru – dyr. Muzeum Wojska mgr Robert Sadowski,
  - część artystyczna, poczęstunek.

godz. 17.00

Zwiedzanie Muzeum Wojska przy ul. Kilińskiego 7 oraz Muzeum Sybiraków przy ul. Sybiraków 2.

7 września 2012 r.

Liturgia święta w Katedralnej Cerkwi pw. św. Mikołaja Cudotwórcy w Białymstoku, celebrowana przez JE Jakuba Arcybiskupa Białostockiego i Gdańskiego.

godz. 10.00

Zbiórka uczestników Marszu przy Pomniku Katyńskim:

- hymn państwowy,
- powitanie zebranych i wprowadzenie do tematu XII Marszu – Prezes Zarządu Głównego Związku Sybiraków Tadeusz Chwiedź,
- błogosławieństwo uczestników Marszu w obrzędzie katolickim i prawosławnym,
- przemarsz do Kościoła pw. Ducha Świętego przy ul. Sybiraków 2, ulicami Świętojańska, Warszawską i Piastowską.

godz. 11.30

Msza św. w Kościele pw. Ducha Świętego celebrowana przez JE abp. Edwarda Ozorowskiego Metropolitę Białostockiego. Homilię wygłosi ks. kan. dr Tadeusz Kasabula, profesor AWSD.

godz. 12.30

Uroczystości przy Pomniku Grobie Nieznanego Sybiraka:

- hymn Związku Sybiraków,
- modlitwa za zmarłych Sybiraków w obrzędzie katolickim i prawosławnym,
- wystąpienia okolicznościowe,
- apel poległych zakończony salwą honorową – żołnierze 18 Białostockiego Pułku Rozpoznawczego,
- złożenie kwiatów i zapalenie zniczy,
- poczęstunek.

Prezes
Zarządu Głównego Związku Sybiraków
inż. Tadeusz Chwiedź

Prezydent
Miasta Białegostoku
dr hab. Tadeusz Truskolaski

XII MIĘDZYNARODOWY MARSZ ŻYWEJ PAMIĘCI POLSKIEGO SYBIRU

Posiedzenie Zarządu Głównego

W dniach 6–7 września br. odbyły się w Białymstoku uroczystości związane z XII Międzynarodowym Marszem Żywej Pamięci Polskiego Sybiru. 6 września 2012 r. miało miejsce uroczyste posiedzenie Zarządu Głównego z udziałem Prezesów Oddziałów z następującym porządkiem obrad:

- otwarcie posiedzenia
- przyjęcie porządku obrad
- informacje o realizacji uchwał VI Zjazdu – wystąpienie osób, którym Zarząd Główny przydzielił realizację poszczególnych zadań
- informacja o realizacji wpływów i wydatków w 2012 r. na dzień 30 czerwca
- informacja o szczegółowym programie XII Międzynarodowego Marszu Żywej Pamięci Polskiego Sybiru
- informacje Prezesów Oddziałów: Białystok i Łódź o działalności w 2011 r. i planach na 2012 r.
- dyskusja
- sprawy organizacyjne (w tym uchwalenie wysokości składek członkowskich na 2013 r.).

Posiedzenie Zarządu Głównego Związku Sybiraków z udziałem Prezesów Oddziałów
– przemawia Prezes Tadeusz Chwiedź

Podczas posiedzenia po raz pierwszy odbyła się uroczystość wręczenia Odznaki Honorowej za Zasługi dla Związku Sybiraków – wśród wyróżnionych znalazły się m.in. panie Jadwiga Ostrowska, Prezes Oddziału w Gorzowie Wielkopolskim i Iwona Biedulska, Prezes Oddziału w Szczecinie

Posiedzenie otworzył Prezes Tadeusz Chwiedź. Minutą ciszy uczczono pamięć zmarłego Wiceprezesa Zarządu, Prezesa Oddziału w Olsztynie Eugeniusza Grabskiego. Po przyjęciu zaproponowanego porządku obrad nastąpiło uroczyste wręczenie zasłużonym, wieloletnim działaczom Związku Sybiraków nowego odznaczenia związkowego – Odznaki Honorowej za Zasługi dla Związku Sybiraków. Odznakę z legitymacją

Nr 1 otrzymała Pani Irena Głowacka – inicjatorka reaktywacji Związku Sybiraków – założonego pierwotnie w 1928 r., posiadająca już legitymację nr 1 Związku Sybiraków. Odznaczeni zostali m.in. Tadeusz Chwiedź – z legitymacją nr 2, Iwona Biedulska, Jadwiga Ostrowska, Danuta Sedlak, Wiesław Krawczyński, prof. Antoni Kuczyński, Mirosław Myśliński, Bernard Jasiewicz, Janina Tonicka, Maria Sawka, Marian Gajda, Włodzimierz Kowalczyk, Stanisław Jurkin, Janusz Chmielewski, Kazimierz Korczyński, Jerzy Lewicki.

Następnie głos zabrał Sekretarz Generalny, który przedstawił, na jakim etapie jest realizacja poszczególnych uchwał VI Zjazdu. Poruszono temat odszkodowań, stosownych projektów będących w Sejmie i możliwości ich uchwalenia. Zaplanowano kolejne spotkania w tej sprawie w Sejmie.

Przyjęto uchwałę dotyczącą wysokości składek członkowskich na 2013 r., która pozostanie niezmieniona.

Prezes zagał natomiast o przebiegu uroczystości samego Marszu, jak i spotkania, które ma się odbyć po zebraniu – w Operze i Filharmonii Podlaskiej z udziałem Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego.

Uchwała nr 11/12

z posiedzenia Zarządu Głównego Związku Sybiraków w Białymstoku
w dniu 6.09.2012 r.

Zarząd Główny zatwierdza wysokość składek na rok 2013 w niezmienionej wysokości, tj. 4,00 zł (słownie złotych: cztery) miesięcznie dla członka oraz 2,00 zł (słownie złotych: dwa) miesięcznie dla wdowy, wdowca, innego członka rodziny.

Sekretarz Generalny
Zarządu Głównego
Związku Sybiraków
Stanisław Sikorski

Prezes
Zarządu Głównego Związku Sybiraków
inż. Tadeusz Chwiedź

Uchwała nr 12/12

z posiedzenia Zarządu Głównego Związku Sybiraków w Białymstoku
w dniu 6.09.2012 r.

W związku z odejściem śp. Eugeniusza Grabskiego Zarząd Główny dokonał dokooptacji w głosowaniu jawnym jednogłośnie Jadwigi Ostrowskiej na członka Zarządu Głównego, powierzając Jej funkcję Przewodniczącej Komisji ds. współpracy z zagranicą.

Sekretarz Generalny
Zarządu Głównego
Związku Sybiraków
Stanisław Sikorski

Prezes
Zarządu Głównego Związku Sybiraków
inż. Tadeusz Chwiedź

Uroczystość w Operze i Filharmonii Podlaskiej

W Operze i Filharmonii Podlaskiej z rąk Prezydenta Bronisława Komorowskiego pani Irena Głowacka otrzymała Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski

Sztandary Oddziałów Związku Sybiraków z Białegoostoku, Warszawy i Wrocławia zostały odznaczone Medalem Pro Patria

Uroczystość w Operze i Filharmonii Podlaskiej rozpoczęła się o godz. 15.00 wystąpieniem Prezydenta RP przy pełnej sali Sybiraków, zaproszonych gości z władz centralnych i wojewódzkich. Bronisław Komorowski podkreślał w swoim przemówieniu, że jest niezmiernie usatysfakcjonowany możliwością spotkania z Sybirakami, żywi do środowiska sybirackiego ogromną sympatię. Poświęcił sporo miejsca idei pojednania, która przyświeca Związkowi, jak i utrwalaniu pamięci Golgoty Wschodu. Następnie Prezydent dokonał dekoracji odznaczeniami państwowymi działaczy Związku Sybiraków. Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski otrzymała Irena Głowacka, Złoty Krzyż Zasługi Jadwiga Szczepińska, Srebrny Krzyż Zasługi otrzymali: Ewa Groblewska-Gorczyca, Julian Marcinek, Zofia Procko, Halina Rutecka,

Izabela Rzechonek oraz Anna Wasilewska. Brązowy Krzyż Zasługi odebrali: Henryk Calewski, Halina Ścibior i Danuta Żurawłow. Eugeniusz Marcinkiewicz i Waleria Nowakowska-Sido odznaczeni zostali Krzyżami Zesłańców Sybiru.

Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski otrzymała wdowa po ostatnim Prezydencie na uchodźstwie Ryszardzie Kaczorowskim Karolina Kaczorowska.

Po krótkiej przerwie dyrektor Muzeum Wojska w Białymstoku Robert Sadowski dokonał prezentacji przyszłego Muzeum Sybiraków, przedstawił zakres działania powstającego Muzeum Sybiraków oraz wizualizację budynku.

Następnie Minister Jan Stanisław Ciechanowski odznaczył Medalem Pro Patria za szczególne zasługi w upamiętnianiu walki o niepodległość i postawę patriotyczną m.in. Sztandary Oddziałów Związku Sybiraków z Białegostoku, Warszawy i Wrocławia, Heronimę Dziermę (Białystok), Zygmunta Dziegielelewskiego (Olsztyn), Alinę Flisak-Peresadę (Warszawa), Kazimierza Grenzczaka (Gliwice), Jolantę Hryniewicką (Białystok), Romana Janika (Wrocław), Stanisława Jurkina (Łódź), Włodzimierza Kowalczyka (Wrocław), Henryka Leszczyńskiego (Białystok), Marię Markiewicz (Warszawa), Mieczysława Pogodzińskiego (Warszawa), Tadeusza Rymaszewskiego (Białystok), Danutę Sedlak (Katowice), Barbarę Sokólską (Białystok), Mariana Szymczaka (Zielona Góra). W dalszej części pierwszego dnia uroczystości nastąpiło udekorowanie przez Prezesa Zarządu Głównego Odznaką Honorową za Zasługi dla Związku Sybiraków i Odznaką Honorową Sybiraka.

Uroczystość zakończyła część artystyczna – wystąpił kwartet smyczkowy Filharmonii Podlaskiej, dając popis wirtuozerii.

Marsz Żywej Pamięci Polskiego Sybiru

7 września 2012 r. XII Międzynarodowy Marsz Żywej Pamięci Polskiego Sybiru rozpoczął się – jak co roku – mszą w cerkwi katedralnej pw. św. Mikołaja Cudotwórcy, celebrowaną przez JE abp. Jakuba. Następnie o godz. 10.00 uczestnicy Marszu zgromadzili się pod Pomnikiem Katyńskim, gdzie nastąpiło rozpoczęcie uroczystości. Odśpiewano hymn państwowy. Wszystkich przybyłych powitał Prezes Zarządu Głównego Związku Sybiraków Tadeusz Chwiedź, po czym nastąpiło błogosławieństwo w obrządku katolickim i prawosławnym. Następnie pochód złożony z przedstawicieli władz państwowych, wojewódzkich i lokalnych, samorządowych, pocztów sztandarowych, Sybiraków, młodzieży, harcerzy, gości z Litwy, Białorusi, Ukrainy i Łotwy, mieszkańców Białegostoku przeszedł ulicami miasta do kościoła pw. Ducha Świętego. Tam o godz. 11.30

Zapalenie zniczy przy Pomniku Katyńskim. Od lewej: Prezes ZG ZS Tadeusz Chwiedź, Marszałek Województwa Podlaskiego Jarosław Dworzański, Prezydent Białegostoku Tadeusz Truskolaski, Prezes Rodziny Katyńskiej Agnieszka Markiewicz-Cybulska, Wojewoda Podlaski Maciej Żywno

odbyła się msza święta celebrowana przez JE abp. Edwarda Ozorowskiego, Metropolitę Białostockiego. Homilię wygłosił ks. kanonik dr Tadeusz Kasabuła. Po mszy świętej zebrani zgromadzili się pod Pomnikiem – Grobem Nieznanego Sybiraka, gdzie odegrano Hymn Sybiraków, odmówiono modlitwę za zmarłych w obrządku katolickim

Przemarsz uczestników Marszu ulicami Białegostoku i prawosławnym. W uroczystościach uczestniczyli przedstawiciele najwyższych władz państwowych. Okolicznościowe przemówienia wygłosili: Prezydent Białegostoku Tadeusz Truskolaski, w imieniu Premiera Donalda Tuska Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego Barbara Kudrycka, w imieniu Ministra Spraw Zagranicznych Radosława Sikorskiego Podsekretarz Stanu Katarzyna Pełczyńska-Nałęcz i Marszałek Województwa Podlaskiego Jarosław Dworzański.

List Premiera Donalda Tuska do uczestników Marszu odczytała w jego imieniu Minister Barbara Kudrycka

Apel Poległych zakończyła salwa honorowa żołnierzy 18. Białostockiego Pułku Rozpoznawczego. Na zakończenie uroczystości złożono kwiaty i zapalono znicze pod pomnikiem. W tegorocznym Marszu wzięło udział 13 tys. osób, w tym 3 tys. młodzieży, 320 gości z zagranicy, 274 sztandary.

**Zdjęcia za UM Białystok,
Mateusz Hołownia**

W Marszu uczestniczyli m.in. Karolina Kaczorowska, wdowa po śp. Ryszardzie Kaczorowskim i arcybp Jakub

Pomnik – Grób Nieznanego Sybiraka

Uczestnicy uroczystości

PREZES RADY MINISTRÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Donald Tusk

Białystok, 7 września 2012 r.

Szanowni Państwo,

Międzynarodowy Marsz Żywej Pamięci Polskiego Sybiru to prawdziwa lekcja historii, świadectwo pamięci o wielkości Narodu w chwilach najtrudniejszych. To nauka patriotyzmu, która jest zobowiązaniem pokoleń Polaków cieszących się wolnością. Zobowiązaniem tym ważniejszym, że dziś z coraz większym trudem potrafimy sobie wyobrazić tragedię Sybiraków, pędzonych pieszo tysiące kilometrów, przewożonych tygodniami w bydłowych wagonach i na końcu drogi wysadzanych pośrodku stepu czy bezkresnej tundry, gdzie musieli zamieszkać i nauczyć się żyć.

W historii dumnych narodów takie wydarzenia mają wymiar symboliczny. Są świadectwem, że chociaż prób uczynienia z nas niewolników było wiele, żadna się nie powiodła. Umiłowanie wolności odziedziczyliśmy bowiem z krwi przodków - również tych, których szczątki do dziś leżą na syberyjskich cmentarzach.

Patriotyzm w czasach wolności to jednak nie tylko piękne opowieści o dawnych pokoleniach. To przede wszystkim codzienna troska o młodych Polaków, o możliwość rozwoju ich talentów, spełniania marzeń i aspiracji, by mogli z radością i dumą żyć w kraju, za który niegdys ich rówieśnicy składali najwyższe ofiary.

Współczesna Syberia to piękna choć dzika kraina, pełna naturalnych bogactw, w której do dziś żyją potomkowie Sybiraków. Patrząc na wolną, nowoczesną i bezpieczną Polskę, powinni mieć pewność, że zawsze będziemy pamiętać o heroicznej, zwycięskiej walce ich ojców i dziadków z syberyjskim piekłem. Międzynarodowy Marsz Żywej Pamięci Polskiego Sybiru to wymowny wyraz tej pamięci, za który z serca dziękuję!

Pan Tadeusz Chwiedź
Prezes Zarządu Głównego Związku Sybiraków
Uczestnicy Marszu Żywej Pamięci Polskiego Sybiru

SENATOR
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Inż. Tadeusz Chwiedź
Prezes Zarządu Głównego
Związku Sybiraków

Szanowny Panie Prezesie,

Dziękuję za pamięć i za zaproszenie do udziału w uroczystościach XII Międzynarodowego Marszu Żywej Pamięci Polskiego Sybiru. Niestety, z wielkim żalem informuję, że w tym roku nie mogę - z przyczyn osobistych - w nim uczestniczyć.

Żałuję swej nieobecności tym bardziej, że każdego roku, jeszcze jako zastępca prezydenta, brałem udział w szczególnych dla mnie wydarzeniach związanych z upamiętnianiem Sybiraków, otaczając pieczę wszystkie działania w sferze kultury poświęcone zryłkom, w szczególności mając w sercu projekt Muzeum Pamięci Sybiru, którego prezentacja w tym roku będzie elementem spotkania z Prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej. To dowód na to, jak ważnym w sferze teraźniejszości elementem jest bolesna przeszłość i zwycięskie przetrwanie, będące udziałem Sybiraków. Zapewniam, że w miarę swoich możliwości, na forum Parlamentu Rzeczypospolitej Polskiej, nadal będę starał się pomagać w każdej sferze związanej z realizacją inicjatyw mających na celu ochronę pamięci o dramacie zsyłek.

Na Pańskie ręce przekazuję życzenia dla wszystkich, którym pamięć o Polskim Sybirze jest bliska, w szczególności życząc, by tegoroczne uroczystości przyniosły wiele mądrych refleksji i - jak co roku - stały się ważnym elementem w edukacji historycznej młodego pokolenia.

Łączę wyrazy szacunku

Białystok, 6-7 września 2012 r.

PRZEMÓWIENIE PREZESA ZARZĄDU GŁÓWNEGO ZWIĄZKU SYBIRAKÓW TADEUSZA CHWIEDZIA

Czcigodni, Dostojni i Szanowni Zebrani!

W imieniu Komitetu Organizacyjnego XII Międzynarodowego Marszu Żywej Pamięci Polskiego Sybiru bardzo serdecznie witam przybyłych na dzisiejszą uroczystość patriotyczno-religijną drogich nam gości.

W imieniu nas wszystkich tu zgromadzonych witam jak najserdeczniej szczególnego gościa – Panią Karolinę Kaczorowską, Sybiraczkę, żonę śp. Pana Prezydenta Ryszarda Kaczorowskiego – Sybiraka, Honorowego Obywatela Miasta Białegostoku.

Z wielkim szacunkiem i uznaniem witam Sybiraków, bohaterów kolejnych Marszów Zesłańców Sybiru, na czele z założycielką reaktywowanego Związku Sybiraków, białostoczką Panią Ireną Głowacką.

Z wyrazami wielkiego szacunku witam przedstawicieli Naczelnych Władz Rzeczypospolitej:

– przedstawicieli Prezydenta RP, który w dniu wczorajszym osobiście uczestniczył w pierwszym dniu Marszu,

– przedstawicielkę Premiera RP Panią Barbarę Kudrycką,

– Przedstawicielkę Ministerstwa Spraw Zagranicznych Panią Katarzynę Pełczyńską-Nałęcz, Podsekretarza Stanu,

– przedstawiciela Ministerstwa Obrony Narodowej Pana Czesława Mroczka.

Bardzo serdecznie witam Pana Ministra Jana Stanisława Ciechanowskiego, kierującego Urzędem ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych.

Witam Panią Dyrektor Barbarę Bojaryn-Kazberuk z Białostockiego Oddziału IPN.

Ze szczególnym szacunkiem witam parlamentarzystów Ziemi Podlaskiej w osobach Posłów Roberta Tyszkiewicza, Krzysztofa Jurgiela, Jarosława Zielińskiego i Senatora Bohdana Paszkowskiego.

Bardzo serdecznie witam tak drogich nam gości, przedstawicieli Kościoła: JE ks. abp. Edwarda Ozorowskiego, Metropolitę Białostockiego wraz z kapelanem białostockich Sybiraków ks. prałatem Józefem Wiśniewskim.

Witam bardzo serdecznie duchowieństwo Kościoła prawosławnego na czele z JE abp. Jakubem, Prawosławnym Ordynariuszem Diecezji Białostocko-Gdańskiej.

Witam Konsula Generalnego RP w Grodnie Pana Andrzeja Chodkiewicza.

Witam Wojewodę Podlaskiego Pana Macieja Żywno wraz z towarzyszącymi pracownikami.

Witam współorganizatorów Marszu Żywej Pamięci w Białymstoku:

– Prezydenta Miasta Białegostoku Pana prof. Tadeusza Truskolaskiego, Przewodniczącego Komitetu Organizacyjnego Marszu wraz z pracownikami,

– Pana Jarosława Dworzańskiego, Marszałka Województwa Podlaskiego wraz z towarzyszącymi pracownikami.

Witam przedstawicieli władz samorządowych: przewodniczących rad, radnych, burmistrzów, starostów i wójtów.

Witam żołnierzy garnizonu białostockiego z zastępcą dowódcy garnizonu ppłk. Jerzym Abramowiczem.

Witam dowódcę 18. Białostockiego Pułku Rozpoznawczego płk. dypl. Wiesława Podleckiego z serdecznymi gratulacjami z okazji wczorajszej dekoracji sztandaru pułku Odznaką Honorową Sybiraka.

Słowa serdecznego powitania kieruję do szefów służb mundurowych:

– płk. Leszka Czecha – Komendanta Oddziału Straży Granicznej,

– nadinsp. Sławomira Mierzwy – Komendanta Wojewódzkiego Policji,

– insp. Ireny Doroszkiewicz – Komendanta Komendy Miejskiej Policji.

Przypomnę, że sztandar Komendy Miejskiej Policji został wczoraj odznaczony Odznaką Honorową Sybiraka, najwyższym odznaczeniem związkowym. Gratulujemy Pani Komendant i dziękujemy.

Witam komendantów Straży Pożarnej – Komendy Wojewódzkiej st. brygadiera Antoniego Ostrowskiego i Komendy Miejskiej mł. brygadiera Roberta Dzierżka.

Witam gen. Mirosława Sienkiewicza, Dyrektora Izby Celnej w Białymstoku.

Serdecznie witam Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych Pana Ryszarda Ziemblickiego, który w podległej służbie leśnej przejawia szczególną troskę o utrwalanie pamięci Polskiej Golgoty Wschodu, której ofiarami byli również pracownicy służby leśnej.

Witam Komendanta Straży Miejskiej Krzysztofa Kolendę.

Witam Dyrektora Aresztu Śledczego ppłk. Wojciecha Prażnowskiego.

Witam Prezesa Zarządu Głównego Związku Inwalidów Wojennych płk. dr. inż. Mariana Kazubskiego.

Witam przedstawicieli organizacji kombatanckich i osób represjonowanych.

Witam Dyrektora Muzeum Wojska Pana Roberta Sadowskiego.

Witam członków Zarządu Stowarzyszenia Pamięci Zesłańców Sybiru na czele z Prezesem panem Jerzym Bołtuciem.

Witam członków Rodziny Katyńskiej z Prezes Panią Agnieszką Markiewicz-Cybulską.

Bardzo, bardzo serdecznie witam tak licznie przybyłą młodzież szkolną z władzami Edukacji Kuratorem Podlaskim Panem Jerzym Kiszkiem.

Witam Prezesa Rubieży płk. Józefa Kulikowskiego.

Witam instruktorów, drużyny i drużów ZHP na czele z Naczelnik ZHP Panią Małgorzatą Sinicą i Komendantem Chorągwi Białostockiej hm. Andrzejem Bajkowskim.

Witam wnuków Sybiraków.

Jest nam ogromnie miło przywitać delegacje zagraniczne z Białorusi, Litwy, Ukrainy, Łotwy i Estonii. Przybyli również nasi stali goście z dalekiej Florydy (USA), Londynu, Australii.

Witam przedstawicieli Radia, Telewizji i Prasy.

Witam mieszkańców Białegostoku i województwa podlaskiego.

Witam wszystkich, którzy przybyli na dzisiejszą uroczystość. Wasza obecność świadczy o pamięci, hołdzie i wielkim uznaniu dla ofiar zesłań na Sybir i do Kazachstanu.

„Umarłych wieczność dotąd trwa, dokąd pamięcią im się płaci” – napisała noblistka, polska poetka Wisława Szymborska.

Szanowni zebrani!

W dotychczasowych 11 marszach sięgaliśmy pamięcią do cierpień i represji, jakich doznali zesłańcy w miejscach zsyłek.

Na dzisiejszym, XII Marszu pragniemy zwrócić uwagę i sięgnąć pamięcią do wydarzeń historycznych, dzięki którym część zesłańców wróciła do upragnionej Ojczyzny.

Mottem dzisiejszego XII Marszu jest: WRACAMY DO CIEBIE, POLSKO.

Wielka tęsknota za własnym domem, za najbliższymi, pragnienie powrotu do utęsknionej Ojczyzny, tak jak trudne jest do wyobrażenia sytemu pragnienie zjedzenia kromki chleba, było błagalnym wołaniem w modlitwach do Pana Boga.

Największym pragnieniem dzieci było dożyć takiej chwili, aby najeść się do syta chleba; dzieci pytały najczęściej swoje mamy: czy dożyjemy czasów, aby na stole leżał bochen chleba?

Odmawiany pacierz, a w nim słowa: „Chleba naszego powszedniego daj nam dzisiaj” miały szczególnie błagalne wołanie, tak jak słowa pieśni „Do wolnej Polski nam powrócić daj...”.

Są w życiu człowieka chwile, kiedy życzenia, marzenia, błagalne słowa modlitwy nabierają swoistego sensu i stają się rzeczywistością.

30 lipca 1941 r. w Londynie został podpisany układ między rządem Rzeczypospolitej Polskiej a ZSRR, zwany powszechnie jako układ Sikorski-Majski. Na mocy tego układu rząd radziecki zgodził się na udzielenie amnestii wszystkim obywatelom polskim, których pozbawiono wolności. Niestety nie żyła już wtedy znaczna część deportowanych. Dekret o amnestii miał datę 13 sierpnia 1941 r.

14 sierpnia 1941 r. podpisano dekret o zorganizowaniu na terenie ZSRR armii polskiej pod dowództwem gen. Władysława Andersa.

A w lutym 1943 r. powstał w Moskwie Związek Patriotów Polskich, który rozpoczął tworzenie Dywizji im. Tadeusza Kościuszki.

To były miłowe kroki budzące nadzieję i zbliżające zesłańców do powrotu do upragnionej Polski.

Rok 1946 – wracaliśmy do Polski.

Odczucia powracających zesłańców poetka Sybiraczka tak wyraziła:

Wracamy do Ciebie Polsko

Po długich latach niewoli

Znamy smak głodu i nędzy

I wszystko, co smuci i boli.

Wracamy do Ciebie stęsknieni

Ze stepów Sybiru, w lachmanach

Szczęśliwi na własnej ziemi

Choć krew nie zastygła na ranach.

Nie była to Polska ani wolna, ani suwerenna, ani nie przyjęła nas, zesłańców, jak matka, która bardzo kocha swoje dzieci.

Powracający do Polski Sybiracy nie byli uhonorowani przez władze, jak mogli się tego spodziewać i jak wyobrażali sobie w swoich marzeniach o Polsce. W najlepszym razie zostawiono ich swemu losowi i własnemu działaniu. Musieli uczyć się żyć na nowo.

Bezprizorny chłopak skarżył się, że w Dzieci Domie przezywano go złośliwie „palaczok”, a w Polsce „rusek”. Inny Sybiraczek ubolewał nad przezwiskiem nadanym przez rówieśników „Stalin” ze względu na akcent mowy. Zawody, rozterki, niezrozumienia były bolesne.

Po powrocie z Sybiru synów zesłańców, mężczyzn podlegających służbie wojskowej nie wcielono do wojska. Przydzielano ich do ciężkiej pracy w kopalniach. Były to Wojskowe Bataliony górnicze, budowlane, budowy lotnisk. Byliśmy elementem niepewnym. Zakaz mówienia o pobycie i warunkach życia na zesłaniu obowiązywał wszystkich pod odpowiedzialnością ewentualnego powrotu tam, skąd przyjechaliśmy.

Temat zsyłek, podobnie jak mord ludobójstwa w Katyniu, był tematem absolutnie zakazanym. Przez lata PRL-owskie aż do wolnej, suwerennej i niepodległej Polski byliśmy elementem jakby II kategorii.

Po uzyskaniu niepodległości przed Związkiem Sybiraków, po jego reaktywowaniu, stanął obowiązek podsumowania czynów, myśli i uczuć zrodzonych w różnych warunkach na Syberii. Robimy to i dzisiaj z szacunku dla historii, dla patriotycznego wychowania dzieci i młodzieży.

Przeżycia syberyjskie mają stanowić przestrożę dla przyszłych pokoleń i być przesłanką, że tylko zgoda, przebaczenie i pojednanie mogą stanowić podstawę przyszłej współpracy z sąsiadami.

Jan Paweł II, papież polski, tak mówił: „Miłość Ojczyzny łączy nas ponad wszystkie różnice. Jest miłością ludzkiego serca. Jest miarą ludzkiej szlachetności. Prawda historyczna powinna być podstawą naszej świadomości o tym, skąd przychodzimy, jakie były nasze losy, czego z tych dziejów możemy się nauczyć dla przyszłości...”.

Cyprian Kamil Norwid mówił: „Żeby ruszyć drogą przyszłą, trzeba wiedzieć, skąd się przyszło”.

Dziś w wolnej Polsce Sybiracy dają dowody bezgranicznego oddania i poświęcenia Polsce, wołając:

*Ojczyzno nasza – niech nie zabraknie
nam sił, aby Cię kochać,
Niech nie zabraknie nam sił.
aby Ci wiernie służyć,
Niech nie zabraknie nam sił,
aby Cię z Bożą pomocą
stałe odmieniać i umacniać.*

Zachowując jednak pamięć tamtych tragicznych dni, słowami poety mówimy:

*W zadumie pytam – Boże
dlaczego tak się stało
By w jednym krótkim życiu
aż sześciu lat brakowało.
Kto odda nam te lata
czas pracy, łez, głodu
kto wspomni o wygnaniach
i o Golgocie Wschodu.
A może?
A może ktoś nam powie
My na to wciąż czekamy,*

że było to okrutne

BARDZO PRZEPRASZAMY

W przekonaniu, że tak się stanie, w zadumie, skupieniu i powadze, przejdziemy trasą Marszu do kościoła pw. Ducha Świętego, by dziękować Bogu za powrót i prosić o łaski.

Dziękuję za uwagę.

.....

XIII KRAJOWY ZJAZD SIEROT POLSKICH B. WYCHOWANKÓW SYBERYJSKICH DOMÓW DZIECKA I BEZPRIZORNYCH

W dniach 1–5 września 2012 r. w Iławie odbył się XIII Krajowy Zjazd Sierot Polskich b. Wychowanków Syberyjskich Domów Dziecka i Bezprizornych z lat 1940–1946 pod patronatem Jacka Protasa, Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Program Zjazdu:

1 września

– przyjazd i zakwaterowanie uczestników Zjazdu w Ośrodku FHU „Leśna” w Iławie

2 września

11.30–12.30 – intencyjna msza święta w kościele Przemienienia Pańskiego w Iławie w 66. rocznicę szczęśliwego powrotu do Polski

13.00–14.30 – wspólny obiad z zaproszonymi gośćmi

19.00–22.00 – kolacja i spotkanie przy ognisku

3 września

10.30–12.30 – spotkanie w Kinoteatrze z młodzieżą i gośćmi:

– wystąpienia organizatora Zjazdu i zaproszonych gości

– inscenizacja słowno-muzyczna w wykonaniu młodzieży Zespołu Szkół Ogólnokształcących im. S. Żeromskiego w Iławie

13.00–14.00 – obiad

19.00–22.00 – kolacja i spotkanie przy ognisku

4 września

8.30 – wyjazd do Olsztyna i złożenie kwiatów przy pomniku Pamięci Zesłańców Syberyjskich

– zwiedzanie Sanktuarium Matki Bożej Gietrzwałdzkiej

15.00–15.30 – obiad

19.00 – kolacja i zakończenie Zjazdu

5 września

– wyjazd uczestników

UROCZYŚĆCI I SPOTKANIA

72. ROCZNICA DRUGIEJ DEPORTACJI POLAKÓW Z KRESÓW WSCHODNICH

W dniu 13 kwietnia 2012 r. w Toruniu uczciliśmy 72. rocznicę drugiej deportacji Polaków z Kresów Wschodnich. W kościele pw. Wniebowstąpienia Najświętszej Marii Panny w Toruniu na mszę świętą przybyli licznie Sybiracy, przedstawiciele władz wojewódzkich, miejskich, związków kombatanckich, młodzież Zespołu Szkół nr 1 im. Zesłańców Sybiru.

W czasie uroczystej mszy świętej lekcję czytała Danuta Szelatyńska, a Jadwiga Krokowska modlitwę Sybiraków za tych, których groby rozsiane są od bieguna północnego po bezdroża Kazachstanu i Azji Środkowej. Modliliśmy się za nas żyjących Sybiraków, o godną i spokojną starość.

Po mszy świętej w krużganku kościoła, pod tablicą upamiętniającą zesłania odśpiewaliśmy Hymn Sybiraków, złożyliśmy wiązanki kwiatów i zapaliliśmy znicze.

Po uroczystościach kościelnych udaliśmy się do sali posiedzeń Sejmi-ku Województwa Kujawsko-Pomorskiego im. Władysława Raczkiewicza w Urzędzie Marszałkowskim w Toruniu, gdzie odbyła się uroczystość wręczenia odznaczeń.

Medal Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego „Unitas Durat Palatinatus Cuiaviano-Pomeraniensis” otrzymali:

- Tadeusz Biernat – Prezes Koła Związku Sybiraków w Grudziądzu,
- Krystyna Weber – Skarbnik Koła Związku Sybiraków w Toruniu (pośmiertnie).

Następnym punktem spotkania było podsumowanie IV edycji międzyszkolnego konkursu pt. „Syberyjska Golgota” – Losy Sybiraków na Wschodzie w latach 1795–1956, organizowanego przez Zespół Szkół nr 1 w Toruniu.

Na konkurs wpłynęło 14 prac z Torunia, Włocławka, Wąbrzeźna, Skępego i Gruty. Komisja w składzie: Zbigniew Matuszewicz – przewodniczący – dyrektor szkoły, członkowie: Krystyna Buniak – Sybiraczka oraz nauczyciele szkoły.

Po zapoznaniu się i dokonaniu oceny wszystkich nadesłanych prezentacji przyznano po 3 nagrody w 2 kategoriach:

- szkół gimnazjalnych,
- szkół ponadgimnazjalnych

oraz 1 wyróżnienie.

Wszystkie nagrodzone i wyróżnione prace zostały zaprezentowane obecnym na spotkaniu Sybirakom.

Wyróżnieni uczniowie i ich nauczyciele otrzymali dyplomy i nagrody książkowe ufundowane przez Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego – pana Piotra Całbeckiego i dyrektora szkoły – pana Zbigniewa Matuszewicza. Nagrody wręczał Sekretarz Sejmiku Wojewódzkiego pan Marek Smoczyk.

Po odegraniu Hymnu Sybiraków wyprowadzono poczet sztandarowy.

Po przerwie odbyło się zebranie sprawozdawczo-wyborcze Koła w Toruniu, podczas którego podsumowano działalność Koła i wybrano nowy Zarząd.

Danuta Szelatyńska

Odznaczenie Tadeusza Biernata Medalem Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego „Unitas Durat Pa-
latinatus Cuiaviano-Pomeraniensis”

Msza święta w kościele pw. Wniebowstąpienia Najświętszej Marii Panny w Toruniu

RELACJA Z PRZEBIEGU XXIII PIELGRZYMKI SYBIRAKÓW NA JASNĄ GÓRĘ 12–13 MAJA 2012 R.

Główni organizatorzy: Zarząd Oddziału ZS w Łomży, ks. Zdzisław Banaś, Krajowy Kapelan Sybiraków.

Koordinator: Prezes Zarządu Oddziału w Łomży Alicja Lewandowska przy współpracy członków Zarządu Oddziału oraz Dyrekcji Szkoły Podstawowej nr 5.

Z Oddziału w Łomży na pielgrzymkę przybyli Sybiracy oraz Dyrekcja Szkoły Podstawowej nr 5 w Łomży wraz z młodzieżą. W porozumieniu z Prezes stowarzyszenia Wspólnota Polska panią Hanną Gałązką udział w pielgrzymce wziął zespół Solczanie z Litwy.

Na zaproszenie Zarządu Oddziału na Jasną Górę przybył JE ks. bp Tadeusz Bronakowski.

Przybyli Sybiracy z 27 oddziałów wraz z pocztami sztandarowymi oraz rodziny żołnierzy spod Monte Cassino.

Wśród uczestników pielgrzymki na Jasną Górę byli (od prawej): Alicja Lewandowska, Prezes Oddziału w Łomży organizującego tegoroczną pielgrzymkę, ks. Zdzisław Banaś, kapelan Sybiraków, bp Tadeusz Bronakowski, Tadeusz Chwiedź, Prezes Zarządu Głównego i Stanisław Jurkin, Prezes Oddziału w Łodzi

Uroczystość rozpoczęła się mszą świętą w Kaplicy Cudownego Obrazu Matki Boskiej Jasnogórskiej. Mszę celebrował ks. bp Tadeusz Bronakowski.

Po mszy świętej pielgrzymi udali się do Auli Augustyna Kordeckiego. Prezes Alicja Lewandowska w serdecznych słowach powitała ks. bp. Tadeusza Bronakowskiego, ks. Zdzisława Banasia, Kapelana Sybiraków, czcigodnych księży, Prezesa Zarządu Głównego wraz z Zarządem, poczty sztandarowe, Dyrekcję Szkoły Podstawowej nr 5 z Łomży, młodzież z Łomży i młodzież z Litwy. Szczególnie ciepło powitała Sybiraków tak licznie przybyłych na Jasną Górę.

Po wprowadzeniu pocztów sztandarowych młodzież ze Szkoły Podstawowej nr 5 w Łomży i młodzież z Litwy wykonały Hymn Sybiraków. Pochyliły się sztandary w pokłonie, a w oczach zebranych zabłyśły łzy wzruszenia.

Następnie Prezes poprosiła o zabranie głosu Prezesa Zarządu Głównego ZS Tadeusz Chwiedzia, który powiedział: „Nas żyjących Sybiraków sprowadza tu obowiązek podziękowania Pani Jasnogórskiej, że przyjęła nasze błagalne modlitwy, które kierowaliśmy tam na zesłaniu o szczęśliwy po-

Zespół Solczanie z Litwy

wrót do kraju. Tylko Opatrzność Boża sprawiła, że mogliśmy do Kraju powrócić. Bo jesteśmy gorącymi patriotami, wiernymi Bogu i Ojczyźnie Sybirakami”. Poinformował również, że odszkodowanie nam się należy, jak też żeby wszyscy, którzy byli na Syberii, mieli uprawnienia kombatanckie. „Nie spoczne, zanim tych spraw nie doprowadzę do finału”. Znając ogromne zaangażowanie Prezesa Tadeusza Chwiedzia i bardzo dobrą współpracę z władzami, wierzymy, że dostaniemy zadośćuczynienie za nasze krzywdy. Prezes wspominał tych, co odeszli, i że my żywi świadkowie historii, a jednocześnie ofiary tamtych trudnych dla naszej Ojczyzny Dni, powinniśmy przekazywać prawdę o Golgocie Wschodu, szczególnie młodemu pokoleniu, zostawiać znaki pamięci w postaci tablic, pomników, zakładać kluby Wnuka Sybiraka, pisać książki o naszych przeżyciach. Na zakończenie powiedział, że nasze modły zostały wysłuchane i dziś jesteśmy tu po to, żeby prosić Panią Jasnogórską o zdrowie i pozytywne załatwienie naszych spraw socjalnych.

Młodzież ze Szkoły Podstawowej nr 5 w Łomży przedstawiła patriotyczny program słowno-muzyczny. W przepięknych strojach ludowych wiązanek pieśni patriotycznych wykonał zespół Solczanie z Litwy. Pannie Nina Żyłko i Hanna Kozikowska wręczyły członkom zespołu albumy „Golgota Wschodu”.

Młodzież ze Szkoły Podstawowej nr 5 w Łomży prezentuje zgromadzonym program słowno-muzyczny

Sobotni dzień zakończył się Apелеm Jasnogórskim z akcentem uczczenia 71. rocznicy wielkiej wywózki Polaków w czerwcu 1941 r., z podziękowaniem za szczęśliwy powrót i wolność. Około godziny 21.30 uczestnicy wraz z ks. bp. Tadeuszem Bronakowskim wzięli udział w nabożeństwie Drogi Krzyżowej „Golgoty Wschodu” na Wałach. Ks. Zdzisław Banaś powiedział, że pierwszy raz w Drodze Krzyżowej uczestniczył biskup i że to przejdzie do historii. I tu cisną się na usta słowa, żeby powiedzieć, że JE ks. bp Tadeusz Bronakowski posiada Odznakę Honorową Sybiraka, jest niekwestionowanym przyjacielem Sybiraków, a kto „przyjaciela znalazł, to skarb znalazł i jest mocny”. Dnia 13 maja na pl. Rajskim przed pomnikiem Mauzoleum Sybiraków poczty sztandarowe i pielgrzymi uczestniczyli w Apelu Poległych, złożyli hołd zmarłym i pomordowanym Sybirakom. Apel czytał Przewodniczący Oddziałowej Komisji Rewizyjnej Jerzy Szymanowski, odpowiadała młodzież ze Szkoły Podstawowej nr 5 w Łomży. Delegacje z Zarządu Głównego ZS, Oddziału w Łomży, Jeleniej Górze, Gliwicach i indywidualni uczestnicy złożyli u stóp pomnika wiązanek kwiatów. Grała Jasnogórska Orkiestra Dęta.

Pielgrzymka zakończyła się sumą pontyfikalną w intencji wszystkich Sybiraków. Mszę świętą celebrował biskup, w homilii m.in. powiedział: „W jasnogórskim wieczniku odczytujemy chrystusowe wezwanie miłości również w kontekście XXIII Krajowej Pielgrzymki Sybiraków i rodzin żołnierzy spod Monte Cassino na Jasną Górę. Ich losy są niemal symbolicznym zapisem dziejów polskich pokoleń walczących o wolność i niepodległość naszej Ojczyzny. Są świadectwem historii trudnej i bolesnej, ale jednocześnie napełnionej wielką miłością do Polski, która jest naszym wspólnym domem. Wielu miało w tych trudnych chwilach ze sobą najcenniejszą relikwię – obrazek Pani Jasnogórskiej. Dla wielu polskich rodzin Sybir czy Monte Cassino nie są tylko miejscami na mapie, są znakami losu, znakami najbardziej bolesnymi z doświadczeń”. Dary Ołtarza delegacje z oddziałów złożyły na ręce biskupa. Natomiast Członkowie Zarządu Oddziału w Łomży biskupowi i obecnym księżom wręczyli w podzięce wiązanek kwiatów.

Na zakończenie ks. Zdzisław Banaś podziękował biskupowi za tak piękną i pouczającą homilię, za wspólną modlitwę, Prezes Alicji Lewandowskiej, członkom Zarządu za tak wspaniale przygotowaną uroczystość, młodzieży za ucztę duchową i wszystkim zgromadzonemu za tak liczne przybycie.

Po uroczystej mszy świętej pielgrzymi udali się w drogę powrotną.

Nina Żyłko

DĄB KU PAMIĘCI SYBIRAKÓW

23 maja 2012 r. przedstawiciele Zarządu Oddziału i Kół Terenowych Związku Sybiraków w Bydgoszczy uczestniczyli na zaproszenie Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Bydgoszczy w uroczystości posadzenia dębu „W hołdzie Zesłańcom Polski na Nieludzkiej Ziemi – Syberii”. Inicjatorem posadzenia żywego pomnika pamięci był Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Bydgoszczy w ramach współpracy z Leśnym Parkiem Kultury i Wypoczynku.

Uroczystość rozpoczęło odśpiewanie Hymnu Związku Sybiraków przez szkolny zespół Ogrodnik Team. Następnie wystąpili Dyrektor Szkoły mgr inż. Andrzej Wiosna i Prezes Zarządu Oddziału ZS w Bydgoszczy Mirosław Myśliński. Uroczystość zakończyło poświęcenie drzewka przez proboszcza parafii pw. Józefa Rzemieślnika.

Następnie miało miejsce spotkanie, w bardzo serdecznej atmosferze poruszano wiele ciekawych tematów dotyczących Szkoły, Ogrodu Bota-

Posadzenia dębu dokonali (na zdjęciu od lewej): Karol Dąbrowski, Kierownik Ogrodu Botanicznego, Andrzej Wiosna, Dyrektor Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Bydgoszczy oraz Mirosław Myśliński, Prezes Zarządu Oddziału ZS w Bydgoszczy

Grupa Sybiraków z Bydgoszczy przed posadzonym dębem

nicznego i Sybiru. Dla Sybiraków najcenniejsza była zapowiedź Dyrektora Szkoły, że na początku roku szkolnego 2012/2013 odbędzie się uroczystość nadania Zespołowi Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego imienia Sybiraków.

Mirosław Myśliński

ODZNACZENIE ŚLĄSKICH SYBIRAKÓW

25 maja 2012 r. grono śląskich Sybiraków powiększyło się o dalsze osoby uhonorowane odznaczeniami państwowymi.

Nasi Sybiracy otrzymali następujące odznaczenia:

- Złoty Krzyż Zasługi – Karol Zacharczuk,
- Srebrny Krzyż Zasługi – Janina Kalarus i Mirosława Szuba,
- Złoty Medal Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej nadawany przez Radę Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa – Ryszard Czernecki,
- Srebrny Medal Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej – Zbigniew Butkiewicz, Eugeniusz Cymbor i Karol Zacharczuk.

Odnaczeni otrzymali kwiaty i gratulacje od Prezes Zarządu Oddziału Związku Sybiraków w Katowicach Danuty Sedlak, a także od I Wicewojewody Śląskiego Stanisława Dąbrowy, Walerii Piątek z Zarządu Oddziału w Katowicach, Kazimierza Grenczaka z Oddziału w Gliwicach oraz Przewodniczącego Wojewódzkiej Rady Związku Sybiraków w Katowicach płk. Stanisława Kiewro.

Tadeusz Półkotycki

JUBILEUSZ W GIMNAZJUM NR 131 IM. K.K. BACZYŃSKIEGO WARSZAWA-URSUS

W dniu 25 maja 2012 r. odbyła się uroczystość poświęcona 10. rocznicy nadania Szkole imienia Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, młodego utalentowanego poety, który oddał życie w walce o wolność Ojczyzny.

Sybiracy z wielką wyrozumiałością przyjęli wybór K.K. Baczyńskiego na Patrona Gimnazjum nr 131 i przez wszystkie lata dokładali starań o ścisłą współpracę Koła Sybiraków Warszawa-Ochota ze Szkołą. Bardzo ceniona jest ta współpraca, a uczestnictwo Sybiraków w uroczystości 25 maja jest kolejnym tego dowodem.

Młodzież Gimnazjum uświetniła Jubileusz bardzo wzruszającym występem, a sztandar Szkoły został przez Sybiraków udekorowany Odznaką Honorową Sybiraka.

Sybiracy wyrażają szacunek dla Dyrekcji Gimnazjum i Grona Nauczycielskiego.

ZG ZS

MŁODZIEŻ – SYBIRAKOM W KOLE ZWIĄZKU SYBIRAKÓW W SŁUPSKU

W dorocznym spotkaniu członków Związku Koła w Słupsku udział wzięła młodzież Zespołu Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w Słupsku. W czasie dwudniowego spotkania 31 maja i 1 czerwca w udostępnionej przez Komendę Policji sali było gwarno i wesoło. Zespół

„Stare wileńskie ulice”, „Ten drogi Lwów” i inne pieśni w wykonaniu zespołu szkolnego

Podziękowanie za spotkanie, w środku pani Lilianna Lipnicka, Wiceprezes Koła Barbara Dolata i Prezes Jerzy Lisiecki

szkolny zaprezentował wiązanki pieśni kresowych – wileńskich i lwowskich. Młodzież sama się wyśmieniecie bawiła w rodzajowych scenkach i pieśniach. Łzy wzruszenia było widać na twarzach starszego pokolenia zesłańców. To były łzy wspomnień i tęsknoty, wspomnień z ich dzieciństwa, gdy sowieckie NKWD w latach 40. i 50. skazało ich na wygnanie.

W dniu 1 czerwca w spotkaniu uczestniczyli Poseł na Sejm RP Zbigniew Konwiński oraz Dyrektor szkoły pan Bogdan Musznicki. Na początku spotkania pan Władysław Cymbała został udekorowany Krzyżem Zesłańców Sybiru, dokonał tego Poseł Zbigniew Konwiński. W wystąpieniu do zebranych Poseł zaznaczył ważne dla życia społecznego elementy współdziałania, dzielenia się doświadczeniem przez różne pokolenia Polaków. Uznał za potrzebne wspieranie działań w Sejmie na rzecz poprawy życia ostatniego pokolenia zesłańców.

Szczególnego podkreślenia wymaga aktywność kadry pedagogicznej szkoły w upowszechnianiu zapomnianych kart historii okresu II wojny światowej. We współpracy ze Związkiem Sybiraków szkoła organizuje każdego roku uroczystości rocznicowe z okazji Dnia Holokaustu, rocznicy Zbrodni Katyńskiej i deportacji Polaków na Sybir oraz Dnia Sybiraka.

Od 2 lat jest współorganizatorem miejskich uroczystości Dnia Zbrodni Katyńskiej 13 kwietnia, kiedy wspominamy zbrodnie wobec Polaków na kresach II RP dokonane przez Związek Sowiecki. Szczególne słowa uznania i podziękowania Sybiracy kierują do nauczycielki historii pani Lilianny Lipnickiej. Podziwiamy jej olbrzymie zaangażowanie i energię w tej działalności od wielu lat. Jesteśmy przekonani, że absolwentom szkoły zapadną w pamięć te spotkania z historią Polski.

Jerzy Lisiecki

Przemawia Poseł Zbigniew Konwiński

Sybiracy zasłuchani w trakcie występu młodzieży

UROCZYSTE OBCHODY 70. ROCZNICY WYJŚCIA POLSKICH SIŁ ZBROJNYCH Z ZSRR W DNIACH 5–7 CZERWCA 2012 R. W REPUBLICIE UZBEKISTANU

Główne uroczystości miały miejsce 6 czerwca 2012 r.:

- uroczystość na polskim cmentarzu wojennym Olmazor I,
- złożenie kwiatów na polskim cmentarzu Olmazor II,
- złożenie kwiatów pod pomnikiem na polskim cmentarzu wojennym w Jangi-Jul,
- uroczystość poświęcenia tablic pamiątkowych wdzięczności narodu polskiego dla narodu uzbeckiego za życzliwe przyjęcie Polaków w czasie II wojny światowej, na pomniku upamiętniającym Polaków zmarłych w Uzbekistanie w 1942 r.

Delegacja z Polski liczyła ponad 70 uczestników, w tym 10 osób to członkowie Związku Sybiraków.

Polskie cmentarze wojenne Olmazor I (u góry) i Olmazor II (z prawej)

Wyjście Polskich Sił Zbrojnych z ZSRR

Po zaatakowaniu w dniu 22 czerwca 1941 r. ZSRR przez Niemcy, a następnie wejściu w życie układu Sikorski–Majski, utworzono Polskie Siły Zbrojne w ZSSR. Dowództwo nad tworzoną armią objął gen. dyw. Władysław Anders. Powstała szansa na wydostanie z łagrow i więzień Polaków, wywiezionych po zakończeniu wojny obronnej 1939 r. w głąb ZSRR.

Do wojska zwalniano przede wszystkim chorych – zdrowi potrzebni byli do dalszej pracy. W styczniu 1942 r. Armię Andersa przemieszczono do azjatyckich republik ZSRR – Uzbekkiej, Kazachskiej i Kirgiskiej. Epidemie dziesiątkowały osłabionych i wygłodzonych ludzi. Od lutego do sierpnia 1942 r. zmarło ok. 3100 żołnierzy (a ponadto znacznie więcej osób cywilnych, skupionych wokół jednostek). W marcu 1942 r. gen. Anders uzyskał zgodę od Stalina na otrzymywanie 44 tys. dziennych racji żywnościowych. Nadwyżka żołnierzy przekraczająca tę liczbę miała być ewakuowana do Iranu. Od 24 marca do 4 kwietnia ewakuowano do Iranu ponad 33 tys. żołnierzy

Pierwsza z lewej córka gen. Władysława Andersa Anna Maria Anders-Costa

oraz ok. 11 tys. osób cywilnych, w tym 3 tys. dzieci. W kwietniu 1942 r. rekrutacja do wojska została praktycznie wstrzymana. W czerwcu gen. Anders pisał: „Nasza sytuacja wojskowa tutaj zbliża się ku katastrofie (...).”

Polski cmentarz wojenny w Jangi-Jul

Żołnierze głodują (...). Nie ma żadnej nadziei na polepszenie (...), morale wojska utrzymuje się wyłącznie nadzieją wyjścia z ZSRR i wielką narodową dyscypliną”. W dniach 5–25 sierpnia, po uzyskaniu zgody rządu ZSRR, gen. Anders przeprowadził „drugą ewakuację”. W marcu i sierpniu 1942 r. zostały w sumie ewakuowane do Iranu 116 543 osoby (w tym 78 631 żołnierzy), tj. ok. 10% ludności wywiezionej z Polski do ZSRR.

Uzbekistan, od czasu uzyskania w 1991 r. niepodległości, współpracuje z władzami polskimi w upamiętnianiu miejsc spoczynku Polaków, które znajdują się w miejscowościach: Jangi-Jul, Olmazor (2 cmentarze), Guzar, Jakkabag, Szachrisabz, Kitab, Czirakczi, Karmana (2 cmentarze) i Kani-mech. Można tu znaleźć napisy: „Pamięci Polskich Przyjaciół”.

**ZG ZS (na podstawie materiałów UdsKiOR i ROPWiM),
zdjęcia: Michał Makatun**

Uczestnicy uroczystości zwiedzili również Samarkandę

Plac Registan w Samarkandzie

Uroczystości przy pomniku w Taszkencie

XXVII RAJD „SZLAKIEM NASZEJ HISTORII”

Dnia 14 czerwca 2012 r. o godz. 13 w sali gimnastycznej Szkoły Podstawowej nr 94 im. I Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego przy ul. Cietrzewia 22 A w dzielnicy Warszawa-Włochy odbyło się podsumowanie XXVII Rajdu „Szlakiem naszej historii”, który odbył się 21 kwietnia 2012 r. W spotkaniu uczestniczyli: Jan Cierliński, Prezes Zarządu Koła nr 6 „Helenów” Światowego Związku Żołnierzy AK, inicjator rajdu; Grzegorz Wyszyński z ramienia dzielnicy Włochy, odpowiedzialny za organizację rajdu; Katarzyna Świtalska, Naczelnik Wydziału Oświaty, Kultury i Sportu dzielnicy Włochy; Małgorzata Krasowska, Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 94; kombatanaci, Sybiracy – członkowie Koła Warszawa-Ochota (Alina Flisak-Peresada, Halina Wilk, Wiktor Olak, Ireneusz Piotrowski); uczniowie pełniący funkcję instruktorów w poszczególnych miejscach pamięci; przedstawiciele młodzieży szkolnej uczestniczącej w rajdzie.

Jan Cierliński powitał zebranych, a następnie podsumował wyniki rajdu w bieżącym roku. Rajdy są organizowane od 1986 r. W roku bieżącym w warszawskich dzielnicach Ursus i Włochy oraz w podwarszawskich miejscowościach objętych rajdem uczestniczyło w sumie 5221 osób, z czego 4110 stanowili uczniowie, 423 – opiekunowie, a 688 – instruktorzy (zarówno kombatanaci, Sybiracy, jak i uczniowie). Było to o ok. 700 osób więcej niż w ubiegłym roku. W dzielnicy Włochy w rajdzie wzięło udział 148 patroli, w sumie 862 osoby, z czego 695 osób to uczniowie, 95 – opiekunowie i 72 – instruktorzy (wśród nich członkowie Koła Związku Sybiraków Warszawa-Ochota).

Kolejnym punktem programu było wręczenie wyróżnień – dyplomów i prezentów (latarka i przewodnik po dzielnicy pt. „Włochy na piechotę”) – kombatanom i Sybirakom pełniącym funkcję instruktorów w rajdzie oraz wybranym uczniom-instruktorom. Wręczenia dokonała pani Katarzyna Świtalska w asyście pana Grzegorza Wyszyńskiego.

Na zakończenie ogłoszono wyniki rajdu. Pani Katarzyna Świtalska wręczyła dyplomy szkołom wyróżnionym w rajdzie z podziałem na 3 kategorie: szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne. W grupie szkół podstawowych (miejsca I–V) pierwsze miejsce zajęła Szkoła Podstawowa nr 94 im. I Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego, wśród gimnazjów (miejsca I–III) – Gimnazjum nr 112 im. Króla Jana III Sobieskiego, w kategorii szkół ponadgimnazjalnych przyznano

3 równoległe pierwsze nagrody – LXXIII Liceum Ogólnokształcącemu im. Zawiszków Proporca „Victoria”, LXXXIV Liceum Ogólnokształcącemu i Technikum nr 9 Lotniczemu w Zespole Szkół im. Bohaterów Narwiku.

Ireneusz Piotrowski

II OGÓLNOPOLSKI ZJAZD DYREKTORÓW SZKÓŁ I PLACÓWEK NOSZĄCYCH IMIONA UPAMIĘTNIAJĄCE ZESŁAŃCÓW SYBIRU

W dniach 14–16 czerwca 2012 r. w Przewięzi k. Augustowa odbył się II Ogólnopolski Zjazd Dyrektorów Szkół i Placówek oraz Prezesów Stowarzyszeń noszących imiona upamiętniające Zesłańców Sybiru pod hasłem „Tylko wspólnie zachowamy pamięć”.

Organizatorem zjazdu było Gimnazjum nr 2 im. Sybiraków. Wsparcia udzielały Zarząd Główny oraz Oddział Związku Sybiraków w Augustowie. Patronat honorowy nad zjazdem objął Podlaski Kurator Oświaty, a finansowo wsparły: Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, Starostwo Powiatowe, Urząd Miasta Augustów, Urząd Gminy Augustów, Szkoła Podstawowa im. Sybiraków w Netcie, Stowarzyszenie Pamięci Zesłańców Sybiru w Augustowie oraz Stowarzyszenie Przyjaciół Gimnazjum nr 2 im. Sybiraków w Augustowie.

Wśród gości na konferencji inauguracyjnej II Zjazd witaliśmy Jacka Polańczyka – Dyrektora Departamentu Orzecznictwa Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, który reprezentował Jana Stanisława Ciechanowskiego, Kierownika Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, Jerzego Kiszkiela – Podlaskiego Kuratora Oświaty, Zbigniewa Kamińskiego – przedstawiciela Marszałka Województwa Podlaskiego, Tadeusza Chwiedzia – Prezesa Zarządu Głównego Związku Sybiraków, członków Zarządu Głównego Związku Sybiraków: Sekretarza Generalnego Stanisława Sikorskiego, członka ZG Kazimierza Korczyńskiego – inicjatora i pomysłodawcę I Zjazdu, Antoninę Dzikowską – członka honorowego ZS, jednocześnie współorganizatora I Zjazdu w Nowym Sączu. Lokalne władze samorządowe reprezentowali Przewodniczący Rady Powiatu Roman Krzyżopolski, Burmistrz

II Ogólnopolski Zjazd Dyrektorów Szkół i Placówek
noszących imiona upamiętniające Zesłańców Sybiru, Augustów, 2012, pod hasłem
„TYLKO WSPÓLNIE ZACHOWAMY PAMIĘĆ”

Wspólne zdjęcie uczestników II Zjazdu. W pierwszym rzędzie druga od lewej p. Antonina Dzikowska, organizator I Zjazdu, czwarta od lewej p. Henryka Rzepecka, organizator II Zjazdu

Złożenie kwiatów pod pomnikiem Sybiraków przy kościele św. Jana Chrzciciela w Augustowie

Wystąpienie Prezesa ZG ZS Tadeusza Chwiedzia

Miasta Augustowa Kazimierz Kozuchowski, Wiceburmistrz Izabela Piasecka, Prezes honorowy Koła Augustów ZS Eugeniusz Simson, Prezes Oddziału ZS w Augustowie Jerzy Sienkiewicz, Kierownik Działu Badań Zsyłek i Deportacji Muzeum Wojska w Białymstoku Sylwia Trzeciakowska. Zebranych powitała w imieniu organizatorów Dyrektor Gimnazjum nr 2 im. Sybiraków Henryka Rzepecka.

Podczas zjazdu gościliśmy 57 przedstawicieli 22 instytucji upamiętniających Zesłańców Sybiru. Podczas konferencji inauguracyjnej prezentowały swoje jednostki Zofia Bagińska, Dyrektor Domu Dziecka im. Sybiraków w Szymonowie oraz przedstawicielki Zespołu Oświatowego im. Sybiraków w Rozbitym Kamieniu Agnieszka Kowalczyk

i Ewa Wrzosek. W kolejnych dniach przewidziano jeszcze 2 konferencje, podczas których swoimi doświadczeniami podzielili się Zbigniew Klimowicz, Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 4 im. Sybiraków w Białymstoku i Jerzy Bołtuć, Prezes Podlaskiego Stowarzyszenia Pamięci Zesłańców Sybiru oraz opracowano i podjęto do realizacji kolejne wnioski. Uczestnicy Zjazdu mieli okazję także gościć w Gimnazjum nr 2 im. Sybiraków w Augustowie, gdzie obejrżeli spektakl teatralny w wykonaniu uczniów o tematyce sybirackiej „Hanna Ordonówna, czyli miłość ci wszystko wybaczy”, Izbę Pamięci oraz pamiątkowy obelisk przed szkołą. W drugim dniu poznali Szkołę Podstawową im. Sybiraków w Netcie oraz skosztowali posiłków regionalnych. Uczestnicy odwiedzili szereg miejsc pamięci na Augustowszczyźnie i Suwalszczyźnie, w tym złożyli symboliczne wiązanki pod pomnikiem Sybiraków w Augustowie, pomnikiem poświęconym Ofiarom Obławy Augustow-

skiej w Gibach, odwiedzili kościół pw. św. Jana Chrzciciela w Augustowie, gdzie powitał zebranych kapelan Sybiraków diecezji ełckiej ks. dr Wojciech Kalinowski, jednocześnie proboszcz parafii. Wraz z Eugeniuszem Simsonem pokazał zebrane znaki pamięci w tym kościele. Na zakończenie drugiego dnia odbył się rejs statkiem po jeziorach augustowskich szlakiem Jana Pawła II, który dostarczył chwili relaksu i wytchnienia w otoczeniu pięknej przyrody i zakończył się w kaplicy na półwyspie – w Sanktuarium Matki Bożej Studzieniczańskiej.

Kolejny, III Zjazd odbędzie się w Jerzmankach, gdzie organizacją zajmie się Gimnazjum im. Sybiraków. Ankiety, które wypełnili wszyscy uczestnicy na zakończenie Zjazdu, oraz wpisy do kroniki pokazują zadowolenie uczestników Zjazdu oraz wskazują, jak bardzo jest to motywujące do dalszej pracy. Nieocenione są też wymiana doświadczeń i nawiązanie bliskich znajomości, a nawet przyjaźni pomiędzy uczestnikami Zjazdu. Jest to także okazja do spotkania na płaszczyźnie Związek Sybiraków – dyrektorzy – prezesi – władze terytorialne i samorządowe. Hasło „Tylko wspólnie zachowamy pamięć” zostało podkreślone kilkakrotnie i wiele wniosków tego hasła dotyczy. Uczestnicy wyjeżdżali z kolejnymi pomysłami i nowym zapałem do pracy z patronem.

**Henryka Rzepecka, dyrektor Gimnazjum nr 2
im. Sybiraków w Augustowie**

Jerzmanki,
miejsce III Zjazdu
w przyszłym roku

**UCHWAŁA II OGÓLNOPOLSKIEGO ZJAZDU
DYREKTORÓW SZKÓŁ I PLACÓWEK
ORAZ PREZESÓW STOWARZYSZEŃ NOSZĄCYCH
IMIONA UPAMIĘTNIAJĄCE ZESŁAŃCÓW SYBIRU**

II ogólnopolski Zjazd obradował w Augustowie w dniach: 14–16 czerwca 2012 r. pod hasłem: „Tylko wspólnie zachowamy pamięć”.

W wyniku obrad przyjęto następujące ustalenia, tworzące uchwałę zjazdu:

1. Powołuje się Radę Koordynacyjną Stowarzyszeń Pamięci Zesłańców Sybiru. W skład jej wchodzi prezesi stowarzyszeń z: Nowego Sącza, Wrocławia, Augustowa, Białegostoku i Zielonej Góry.

2. Rada Koordynacyjna opracuje i zaproponuje do przyjęcia na III Zjeździe znak (logo) dla stowarzyszeń. Logo stowarzyszeń powinno zawierać:

- znak Związku Sybiraków,
- barwy biało-czerwone,
- nazwę stowarzyszenia.

Należy rozważyć i uzgodnić formę graficzną, inne treści słowne, daty itp.

3. II Zjazd zwraca się z apelem do Kuratorów Oświaty i organów prowadzących szkoły, aby zachęcali wszystkie placówki oświatowe nieposiadające imienia, żeby na patrona wybierały Zesłańców Sybiru, Sybiraków.

4. II Zjazd zwraca się z apelem i wnioskiem do Zarządu Głównego Związku Sybiraków o:

- zobowiązanie prezesów oddziałów do zwiększenia mobilizowania dyrektorów szkół noszących imię upamiętniające Zesłańców Sybiru do uczestnictwa w kolejnych Zjazdach,
- zmobilizowanie ogniw Związku Sybiraków do realizacji Uchwały VI Zjazdu Związku Sybiraków w zakresie: powołania Stowarzyszeń Pamięci Zesłańców Sybiru, oraz do dalszego tworzenia miejsc i znaków pamięci na terenie swego działania.

5. „Tylko wspólnie zachowamy pamięć”, tworząc Izby Pamięci w placówkach, które w ostatnich miesiącach przyjęły imię Sybiraków, wzbogacając już istniejące. Sugerujemy konieczność wyszukiwania i upamięt-

niania grobów Sybiraków na swoim terenie, wykonania ich oznakowania Sybirackimi emblematami nagrobnymi, tworzenia w Izbach Pamięci ksiąg zmarłych itp. Propozycje wzorów emblematów winny się znaleźć na stronie internetowej Zarządu Głównego Związku Sybiraków.

6. II Zjazd wnioskuje do Zarządu Głównego Związku Sybiraków o założenie stron internetowych dla szkół imienia Sybiraków i stowarzyszeń, na których znalazłyby się chociaż podstawowe informacje, kontakty i opisy działalności.

7. II Zjazd apeluje do szkół noszących imię upamiętniające Zesłańców Sybiru do jeszcze bardziej starannego przygotowania spotkań Sybiraków z uczniami, tak aby nie zniechęcić żadnej ze stron.

8. Rada Koordynacyjna Stowarzyszeń winna w planach swojego działania uwzględnić współpracę z:

- Fundacją Kresy-Syberia,
- Instytutem Dokumentacji Zsylek i Deportacji w Krakowie,
- muzeami, a szczególnie Muzeum w Białymstoku.

9. II Krajowy Zjazd ustala miejsce III Zjazdu w Jerzmannach w pierwszym tygodniu czerwca 2013 r.

10. Przyjąć jednolitą nazwę: Krajowy Zjazd Szkół, Placówek i Stowarzyszeń noszących imię upamiętniające Zesłańców Sybiru.

11. Treść niniejszej uchwały Zarząd Główny Związku Sybiraków zamieści na stronie internetowej oraz w „Komunikatach”, które otrzymają wszystkie zainteresowane jednostki.

12. Zjazd zobowiązuje wszystkich kolejnych organizatorów Zjazdów, poczynając od I, do założenia i prowadzenia kroniki Zjazdów.

13. Zobowiązujemy organizatorów II Zjazdu do przesłania wniosków wynikających z uchwały do adresatów.

14. II Zjazd składa serdeczne słowa podziękowania organizatorom Zjazdu, a przede wszystkim Pani Henryce Rzepeckiej za wspaniałą i twórczą atmosferę.

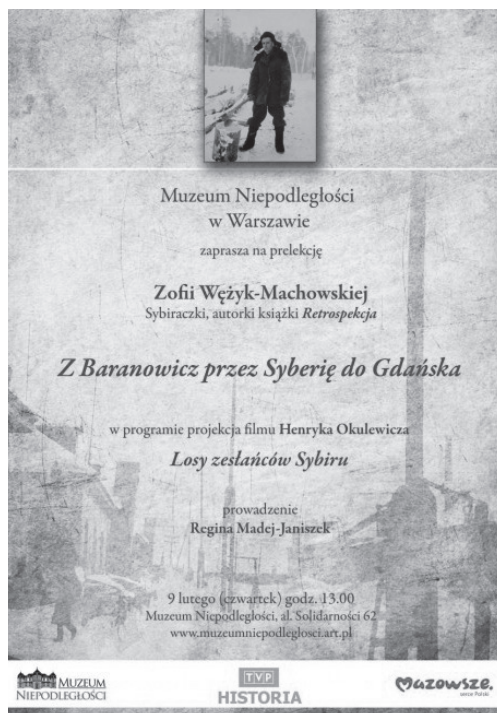
SPOTKANIA W MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI W WARSZAWIE

W Muzeum Niepodległości w Warszawie, dla upamiętnienia kolejnych rocznic zesłań Polaków na Syberię, z inicjatywy Oddziału Warszawskiego Związku Sybiraków odbyły się 3 spotkania zesłańców syberyjskich i mieszkańców Warszawy.

Luty 1940 r. zapisał się trwale w historii naszego narodu pierwszą deportacją Polaków z Kresów Wschodnich na Syberię. Obchodzimy jej rocznicę, a także rocznice kolejnych deportacji, począwszy od 1989 r., po reaktywaniu Związku Sybiraków.

Dzięki naszym staraniom, aby ocalić pamięć o tamtych tragicznych wydarzeniach i setkach tysięcy naszych rodaków, którzy stali się niewinnymi ofiarami komunistycznej przemocy, Warszawskiemu Oddziałowi Związku Sybiraków udało zainteresować tym tematem młodzież szkolną. Z myślą o pogłębieniu edukacji historycznej młodzieży organizujemy w szkołach spotkania młodzieży z Sybirakami – autentycznymi uczestnikami deportacji.

Dzięki inicjatywie Przewodniczącego Komisji Multimedialnej pana Henryka Okulewicza oraz członków komisji pani Zofii Wężyk-Machowskiej i pana Mieczysława Pogodzińskiego w 2008 r. Oddział Warszawski Związku Sybiraków sięgnął po nowoczesną formę edukacyjną, tj. opracowanie filmów z wykorzystaniem archiwalnych materiałów dokumentalnych na DVD. Dzięki dokonaniom pana Henryka Okulewicza, przy wydatnej pomocy Klubu Wojsk Lądowych WP, powstały 2 filmy: „Losy Zesłańców Sybiru” oraz „Udział Żołnierzy Sybiraków na frontach II wojny światowej”.

Spotkanie w dniu 9 lutego

Całość spotkania z ramienia muzeum prowadziła pani Regina Madej-Janiszek, która po powitaniu zebranych wygłosiła słowo wprowadzające, nawiązując do wcześniejszych kontaktów pani Zofii Wężyk-Machowskiej, autorki książki „Retrospekcja”, z warszawskim Muzeum Niepodległości. Przypomniała wystawę „Gruzini w Polsce”, na której eksponowane były fotografie rodziny Godlewskich z Tbilisi, jej ciotecznego brata Antoniego Szczęsnego Godlewskiego, ps. „Antek Rozpylacz” – bohatera powstania warszawskiego oraz jej rodzonego brata Bogusława Wężyka (za działalność konspiracyjną został skazany przez Sąd Najwyższy ZSRR na karę śmierci, wykonaną w Mińsku 17 lutego 1941 r. – przyp. Z.M.). W Pawilonie X Cytadeli znajdują się pamiątki po nim i jego narzeczonej Joannie Stankiewicz-Januszczak.

W pierwszym z prowadzonych przez panią Reginę Madej-Janiszek spotkań udział wzięła pani Zofia Wężyk-Machowska (z prawej), Sybiraczka i autorka wspomnień

Przed omówieniem swoich syberyjskich losów oraz historii powstania książki „Retrospekcja”, pani Zofia Wężyk-Machowska krótko scharakteryzowała film „Losy Zesłańców Sybiru”, zaznaczając, iż jest to część dwupłytkowego albumu edukacyjnego „Martyrologia Polaków Zesłanych na Syberię”. Drugi z tych filmów poświęcony jest Żołnierzom Sybirakom, którzy walczyli na wielu frontach II wojny światowej. Podkreśliła, iż filmy powstały wspólnym, bezinteresownym wysiłkiem zespołu osób.

Wskazała obecnego na sali pana Henryka Okulewicza – inicjatora, twórcę i reżysera filmów ze strony Sybiraków, oraz wymieniła autorów narracji: panią Zofię Wężyk-Machowską i pana Mieczysława Pogodzińskiego.

Następnie poinformowała zebranych o tym, że album został wydany w 2011 r. przez Zarząd Główny i Oddział Warszawski Związku Sybiraków i że jego zadaniem jest przedstawienie młodzieży polskiej rozdziału naszej historii, który był dotąd zupełnie nieznan. Jest to zarazem hołd złożony naszym rodakom, którzy cierpieli i ginęli z dala od Ojczyzny z niespełnionym marzeniem powrotu na ojczystą ziemię.

Film jest opowieścią o Polakach, którzy zamieszkiwali Kresy Wschodnie II Rzeczypospolitej, a po zagarnięciu tych ziem 17 września 1939 r. przez Związek Sowiecki byli skazywani na masowe deportacje na Syberię i do Kazachstanu. Taki los spotkał setki tysięcy naszych rodaków. „Jestem jedną z nich” – powiedziała autorka i rozpoczęła opowieść o własnej historii.

Kończąc, autorka podziękowała zebranych za uwagę i zaprosiła do obejrzenia filmu.

Na ekranie rozpoczęła się projekcja i przed oczami skupionych widzów przesuwały się obrazy losów zesłańców Sybiru, uzupełniane głosem lektora czytającego narrację.

Po zakończeniu projekcji filmu zapanowała chwila ciszy, po której głos zabrał pan Henryk Okulewicz. Przedstawił w skrócie historię powstawania filmów i albumu oraz przybliżył słuchaczom ideę szerzenia wiedzy o deportacjach przy pomocy multimedialnych środków przekazu. Podkreślił znaczenie albumu dla celów edukacyjnych, przytaczając opinię Mazowieckiego Kuratora Oświaty, który docenił wartość tego przedsięwzięcia i udzielił mu honorowego patronatu. Kurator zalecił wykorzystywanie albumu jako materiału edukacyjnego w szkołach ponadpodstawowych na lekcjach języka polskiego, historii, nauki o społeczeństwie oraz zajęciach z wychowawcą. Treść opinii Mazowieckiego Kuratora Oświaty pana Karola Semika zamieszczona jest na okładce albumu.

Na koniec spotkania pani Regina Madej-Janiszek podziękowała przybyłym uczestnikom i żegnając, zaprosiła do udziału w następnych spotkaniach sybirackich w Muzeum Niepodległości.

Zofia Węzyk-Machowska

Spotkanie w dniu 12 kwietnia

Pani Regina Madej-Janiszek w dniu 12 kwietnia 2012 r. o godz. 13.00 ponownie witała zgromadzonych na sali gości przybyłych tym razem do Muzeum Niepodległości w celu obejrzenia filmu „Udział Żołnierzy Sybiraków na frontach II wojny światowej”, stanowiącego drugą część albumu „Martyrologia Polaków Zesłanych na Syberię”, prezentowanego poprzednio w dniu 9 lutego br.

Po przywitaniu przedstawiła pułkownika Wojska Polskiego Ryszarda Piotrowskiego – konsultanta filmu, scharakteryzowała jego sylwetkę i drogę życiową żołnierza Sybiraka, uczestnika marszu Polskiej Dywizji im. Tadeusza Kościuszki od Lenino do Berlina.

Prelegent, przystępując do omówienia filmu, zaznaczył, iż jego zasadniczą treścią jest przedstawienie sytuacji, w jakiej znaleźli się Polacy deportowani i więzieni na terenie ZSRR po 17 września 1939 r.

Pan Ryszard Piotrowski, pułkownik Wojska Polskiego, były Prezes Oddziału Warszawskiego

Atak Niemców 22 czerwca 1941 r. był wielkim zaskoczeniem i szokiem dla sowieckich władz. Zostali okłamani i oszukani przez, jeszcze nie tak dawnego, przyjaciela Hitlera, któremu w terminie i skrętnie dostarczali przez wiele miesięcy materiały strategiczne i żywność.

Armia Czerwona przegrywała wszystkie bitwy, co zmusiło Stalina do prowadzenia wojny wspólnie z zachodnimi mocarstwami. Do tego jeszcze musiał wypuścić z więzień i obozów żołnierzy polskich i udzielić im amnestii. Z tej amnestii skorzystali Sybiracy.

Gen. Władysław Anders ewakuował z ZSRR 114 462 osoby, w tym 70 292 żołnierzy, którzy weszli w skład II Korpusu WP.

W dalszej części prelekcji Autor przedstawił swoją osobistą i rodzinną sytuację na zesłaniu.

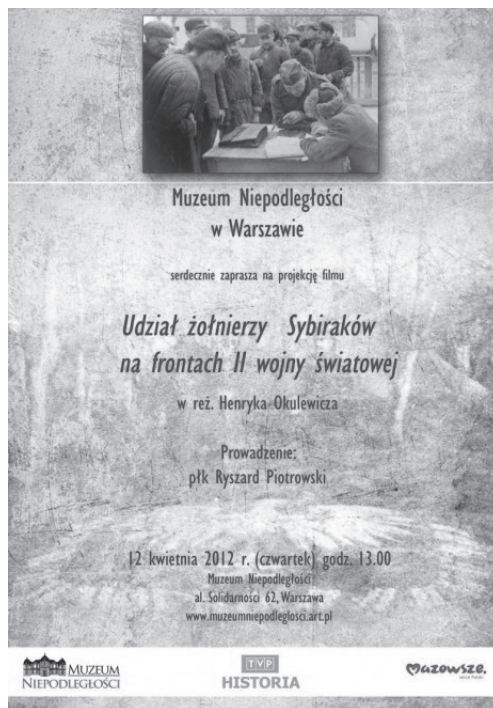
Po prelekcji został wyświetlony film, po zakończeniu którego płk Piotrowski zaapelował do zebranych o uczczenie poległych żołnierzy Sybiraków minutą ciszy. Pani Regina Madej-Janiszek wyraziła płk. Ryszardowi Piotrowskiemu i słuchaczom podziękowanie.

Sala stopniowo pustoszała, światła pogaszono i tylko pozostało, chyba u większości słuchaczy, wrażenie uczestniczenia w niezwykłym wydarzeniu.

Ryszard Piotrowski

Spotkanie w dniu 14 czerwca – losy polskich dzieci wyprowadzonych z ZSRR z Armią gen. Andersa do Iranu

Głównym punktem spotkania był film irańskiego reżysera pana Khrosova Sinaia, poświęcony Polakom, a w szczególności polskim

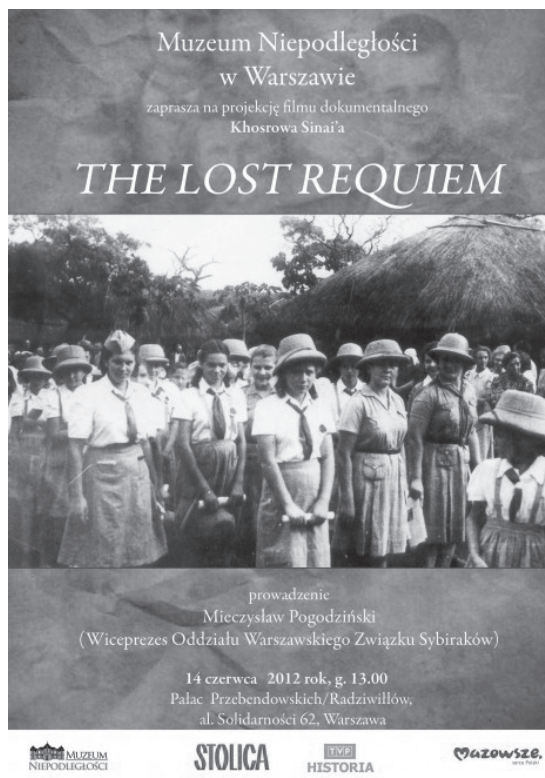
dzieciom, które w 1942 r. trafiły do Iranu, a następnie do wielu innych krajów świata. Kopia filmu na płycie DVD została подарowana przez pana Sinaia Zarządowi Głównemu Związku Sybiraków w czasie jego pobytu w Polsce w 2008 r. Wprowadzenia do filmu dokonał pan Mieczysław Pogodziński, który kierując głównie swoje informacje do młodzieży, wyjaśniał, skąd i w jakich warunkach polskie dzieci znalazły się w Iranie, oraz ich dalsze losy aż do zakończenia wojny.

Mieczysław Pogodziński, Wiceprezes Oddziału Warszawskiego

Losy dzieci polskich rozproszonych po całym świecie, w szczególności tych, które przebywały w Iranie, prezentuje film, który zapowiedziano wyżej.

Po filmie głos zabrano kilka uczestniczek spotkania, które w 1942 r. osobiście przebyły drogę z Krasnowodzka do Pahlawi i doświadczyły losów dzieci pokazanych przez reżysera filmu.

Na zakończenie spotkania zabrał głos Prezes Zarządu Warszawskiego Związku Sybiraków pan Henryk Majewski, który podziękował organizatorom za przygotowanie spotkania, uczestnikom spotkania za przybycie i podzielił się swoimi wrażeniami z niedawnej podróży polskiej delegacji Sybiraków i innych kombatanów do Uzbekistanu, do miejsc, gdzie organizowała się Armia Polska w 1941 r. i gdzie do chwili obecnej są liczne znaki pamięci, w tym 18 polskich cmentarzy z grobami tych Polaków, którzy po przybyciu na miejsce formowania Armii zmarli z głodu, chorób i wycieńczenia.

Mieczysław Pogodziński
Oddział Warszawski Związku Sybiraków

PIELGRZYMKA SYBIRAKÓW KOŁA W LEGNICY DO LICHENIA W 2012 R.

W dniach 20–21 czerwca 2012 r. odbyła się XII Ogólnopolska Pielgrzymka Sybiraków do Lichenia (Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej). Jak każdego roku wzięliśmy w niej udział – członkowie Koła Związku Sybiraków z Legnicy. W tym roku pielgrzymka miała dla Koła szczególne znaczenie, ponieważ przywieźliśmy ze sobą tablicę z napisem:

„Związek Sybiraków
 Koło Legnica
 Matce Bożej za opiekę
 na nieludzkiej ziemi oraz
 szczęśliwy powrót do Ojczyzny
 Sybiracy
 VI 2012 r.”

w celu umieszczenia jej
 w miejscu wyznaczonym przez
 Kustosza Sanktuarium.

Pomysłodawcą tablicy jest
 jeden z członków Zarządu Koła
 Związku Sybiraków w Legnicy,
 pan Tadeusz Koszarski. Jedno-
 głośnie zdecydowaliśmy, że naj-
 lepszym miejscem będzie jeden z głązów Golgoty. Pan Tadeusz Ko-

szarski zainstalował tablicę, a po mszy świętej kapelan ks. Władysław
 Józków po wspólnej modlitwie dokonał uroczystego poświęcenia.

Alfreda Dąbrowska

SANKTUARIUM MATKI BOŻEJ CIERPLIWIE SŁUCHAJĄCEJ W ROKITNIE

Gdy zbliża się czerwiec, przez członków Związku Sybiraków oczekiwa-
 na jest pielgrzymka do rokitniańskiego sanktuarium. Tam bowiem od 12 lat
 naprzeciw Bazyliki Mniejszej znajduje się Kaplica Zesłańców Sybiru.
 Przyjechalśmy więc 23 czerwca 2012 r. z każdej strony naszego woje-
 wództwa.

Zgodę na umieszczenie właśnie w tym miejscu Kaplicy Zesłańców
 Sybiru wyraził Wilniuk śp. kustosz Tadeusz Kondracki, grób które-
 go jako pierwszy element pielgrzymki zawsze odwiedzamy. Potem
 z obecnym kustoszem ks. Józefem Tomiakiem i naszym kapelanem
 ks. Henrykiem Jacuńskim modlimy się w Kaplicy Zesłańców Sybiru,
 poprzedzając modlitwę Hymnem Sybiraków, by następnie udać się
 ze zgromadzonymi pocztami sztandarowymi do Bazyliki Mniejszej

na uroczystą mszę świętą. Jak zawsze poczty sztandarowe (tym razem z Oddziału w Gorzowie Wielkopolskim i Zielonej Górze, kół z Międzyrzecza, Barlinka, Słubic, Pełczyc, Sulęcina, Gorzowa Wielkopolskiego, Dębna, Strzelec Krajeńskich, Kostrzyna nad Odrą, Boleszkowic i Zespołu Szkół im. Zesłańców Sybiru w Bobowicku) nadają podniosły charakter uroczystości. Ich uroczyste wprowadzenie na mszę świętą bardzo poruszyło wiernych zgromadzonych z różnych stron diecezji, a szczególnie dzieci pierwszokomunijne. Intencja mszy poświęcona Sybirakom jeszcze bardziej skupiła uwagę na naszych sztandarach.

Podczas tego wyjazdu do wnętrza Kaplicy, w której są już wizerunki Matki Bożej Sybiraków i św. Rafała Kalinowskiego, dowieźliśmy brakujący obraz Matki Bożej Katyńskiej, poświęcony przez 2 ww. kapłanów.

Po uroczystej mszy i prelekcji kapelana Sybiraków ks. Henryka Jacuńskiego, wygłoszonej w Domu Pielgrzyma, a dotyczącej losów zesłanych na Sybir kapłanów, głos zabrała Prezes Zarządu Oddziału w Gorzowie

Poświęcenie obrazu Matki Bożej Katyńskiej – dokonują go ks. kapelan Henryk Jacuński i ks. kustosz Józef Tomiak

Wielkopolskim Jadwiga W. Ostrowska, dzieląc się ze zgromadzonymi wrażeniami z wyjazdu do Uzbekistanu na uroczystości 70. rocznicy wyjścia Polskich Sił Zbrojnych z ZSRR i przedstawiając historię tej rocznicy. Przekazała także informacje o bieżących zadaniach i uroczystościach.

Fakt tak licznego spotkania wykorzystany został przez Wiceprezesa Zarządu Oddziału w Gorzowie Wielkopolskim Wincentego Lubskiego, który jako kustosz zaprezentował zebrany część wystawy pt. „Zesłani na Sybir”.

Na koniec zgromadzeni, wspierani głosami członka Zarządu Koła w Dębnie Ludwika Sabeł oraz męża Prezes Oddziału Mieczysława Ostrowskiego, wspólnie odśpiewali słowa Modlitwy Bułata Okudźawy.

Przygotowany przez siostry zakonne bigos po tylu wrażeniach wszystkim wyjątkowo smakował.

Jadwiga Ostrowska

SIEMIATYCZE – UROCZYSTOŚĆ 24 CZERWCA

„Gdy gaśnie pamięć ludzka
dalej niech mówią kamienie”
ks. kard. Stefan Wyszyński

Słowa te były przesłaniem do zorganizowania uroczystości patriotyczno-religijnej, która miała miejsce w Siemiatyczach w dniu 24 czerwca 2012 r. Było to oddanie hołdu i czci pamięci 4 tys. mieszkańców Siemia-

tycz i okolic, którzy w upalną czerwcową noc 1941 r. zostali wywiezieni na Sybir i w dzikie stepy Kazachstanu.

Zgromadziliśmy się wszyscy w kościele pw. świętych Piotra i Pawła, usytuowanym w Siemiatyczach-Stacji, miejscu, skąd odjeżdżały transporty zesłańców.

Obchody tej tragicznej rocznicy rozpoczęły się wspaniałym koncertem słowno-muzycznym w wykonaniu uczniów z Zespołu Szkół z Oddziałami Integracyjnymi im. Jana Pawła II w Siemiatyczach.

Dekoracji Medalami Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej zasłużonych osób, które w znaczny sposób przyczyniły się do powstania monumentalnego dzieła, jakim jest uwiecznienie na tablicach epitafijnych nazwisk wszystkich deportowanych z tego terenu, dokonał Burmistrz Miasta i Gminy Drohiczyn Wojciech Bożym.

Podczas mszy świętej celebrowanej przez ks. prałata Bogusława Kiszko, homilia wygłoszona przez proboszcza tego kościoła ks. Józefa Grzeszczuka pogłębiła i przybliżyła jeszcze bardziej czas tak niehumanitarnego traktowania nas, Sybiraków, przez reżim stalinowski.

Po zakończonej mszy świętej i złożeniu kwiatów pod tablicą upamiętniającą tych, którzy nie powrócili z zesłania, przeszliśmy w sposób uroczysty na cmentarz parafialny z towarzyszeniem orkiestry, sztandarów sybirackich i innych organizacji oraz wielu mieszkańców Siemiatycz. Stojąc w ciszy i skupieniu, patrzyliśmy na wspaniałe przygotowane tablice z nazwiskami osób tak okrutnie doświadczonych tylko dlatego, że byli Polakami.

Po odsłonięciu i poświęceniu tablic głos zabrała Jolanta Hryniewicka, reprezentująca Oddział Związku Sybiraków w Białymstoku. Przypomniała, szczególnie Sybirakom, jak ciężkie były pierwsze chwile po aresztowaniu, warunki podróży i rozpacz tych, którzy musieli patrzeć na śmierć swoich bliskich.

W zadumie wróciliśmy na teren obok kościoła, gdzie licznie zgromadzeni Sybiracy wspominali swoje przeżycia.

Ta wspaniała przygotowana uroczystość była dziełem ogromnego zaangażowania i wysiłku ludzi o otwartym sercu i szczodrych dłoniach, a szczególnie Prezesa Koła ZS w Siemiatyczach Lucjana Różańskiego, proboszcza parafii pw. świętych Piotra i Pawła ks. Józefa Grzeszczuka, Wójta Gminy Siemiatycze Edwarda Zaremby i wielu innych.

Jolanta Hryniewicka

UROCZYSTOŚĆ W POGORZALKACH

W Pogorzalkach (gmina Dobrzyniewo Duże, powiat Białystok) 24 czerwca 2012 r. odbyła się uroczystość poświęcona 71. rocznicy deportacji mieszkańców tej miejscowości w czerwcu 1941 r. na Sybir i do Kazachstanu. Została zorganizowana dzięki staraniom Sybiraków z Koła nr 13 w Białymstoku, a szczególnie Wiceprezesa Koła pana Hipolita Popławskiego.

Uroczystość zaszczylicili swoją obecnością Prezes Zarządu Głównego Związku Sybiraków Tadeusz Chwiedź, przedstawiciel Posła Krzysztofa Jurgiela – pan Kulesza, Wójt Gminy Dobrzyniewo Duże pan Bogdan Zdanowicz wraz z Radnymi oraz Sołtysi poszczególnych wsi, jak również licznie przybyli Sybiracy i zaproszeni goście.

Uroczystość uświetniły chór im. Stanisława Moniuszki pod dyrekcją pana prof. Jerzego Śródkowskiego oraz liczne poczty sztandarowe kombatanów, szkół zawodowych, przedstawiciele leśników z Nadleśnictwa Dojlidy. Znamienny był skład poczty sztandarowego Związku Sybiraków – byli to młodzi ludzie, wnukowie pana Hipolita Popławskiego.

Po mszy świętej, celebrowanej przez proboszcza ks. Jerzego Rachwało w asyście innych księży, zebrani udali się pod pomnik Sybiraków, obok którego są zgromadzone liczne znaki pamięci martyrologii II wojny światowej.

Hymn Sybiraków w wykonaniu chóru rozpoczął drugą część obchodów tej tragicznej, bolesnej rocznicy. Wystąpienie okolicznościowe wygłosił pan Hipolit Popławski. Powiedział m.in.: „Oddajemy hołd tym wszystkim, których w brutalny sposób nocą wyrwano ze swoich domów, ładując do bydłocych wagonów, wywieziono na dzikie stepy Syberii i Kazachstanu. Ze wzruszeniem i szacunkiem witamy tych, którym udało się przeżyć i wrócić do Ojczyzny”. Zaapelował do obecnych Sybiraków, aby z tragedii, która ich spotkała, wyciągnąć właściwe wnioski – w przesłaniu do młodego pokolenia powinny być zawarte przebaczenie, zgoda i pojednanie z naszymi sąsiadami, ponieważ bez tego nie można budować przyszłości.

Prezes Zarządu Głównego Związku Sybiraków Tadeusz Chwiedź wręczył podziękowania za aktywną i ofiarną pracę na rzecz Związku Sybiraków oraz podziękował organizatorom za przygotowanie tak wspaniałej uroczystości.

Ceremoniał składania kwiatów zakończył część oficjalną. Następnie zaproszeni goście udali się na poczęstunek, który upłynął bardzo sympatycznie w kameralnej atmosferze (z występami chóru).

Hipolit Popławski, Jolanta Hryniewicka

ODZNACZENIA DLA CZŁONKÓW ODDZIAŁU ZS W PRZEMYSŁU

Miła uroczystość dla wyróżnionych członków Oddziału w Przemysłu odbyła się w Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim w Rzeszowie w dniu 3 lipca 2012 r.

Na zdjęciu od lewej: Stanisław Cichocki, Joanna Preiss, Wojewoda Podkarpacki Małgorzata Chomycz-Śmigielńska, Jerzy Rożko, Helena Czernicka

Na wniosek Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych Sybiry Oddziału Związku Sybiraków w Przemysłu otrzymali z rąk Wojewody Podkarpackiego pani Małgorzaty Chomycz-Śmigielskiej odznaczenia państwowe za zaangażowanie i pracę społeczną na rzecz Związku Sybiraków. Wyróżnione osoby to wieloletni członkowie i aktywni działacze ZS, pełnili funkcje członków Oddziału w Przemysłu, a pan Mieczysław Tłuczek był członkiem Zarządu Głównego. Ich zaangażowanie w pracę na rzecz krzewienia wiedzy o Sybirakach, udział w przedsięwzięciach upamiętniających

fakty z najnowszej historii Polski zostały docenione przez przyznanie im Krzyży Zasługi.

Srebrny Krzyż Zasługi otrzymali: Jerzy Rożko – Prezes Oddziału, Joanna Preiss – Wiceprezes oraz Stanisław Cichocki – Skarbnik.

Brażowym Krzyżem Zasługi uhonorowano wieloletniego członka Zarządu Oddziału i członka Zarządu Głównego poprzedniej kadencji Mieczysława Tłuczka oraz Helenę Czernicką – aktywnego, wzorowego członka Zarządu Oddziału.

Odnaczonym składamy gratulacje i życzenia dalszej pracy na rzecz Związku Sybiraków.

Stanisława Żak

.....

„NIE O ZEMSTĘ, LECZ O PRAWDĘ WOŁAJĄ OFIARY”

To motto przyświecało organizatorom 69. rocznicy Krwawej Niedzieli na Wołyniu, którymi były: Przemyskie Rodziny Kresowe, Klub Inteligencji Katolickiej oraz Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemyślu.

Nasz Oddział Związku Sybiraków uczestniczył w uroczystości tej tragicznej rocznicy wraz ze sztandarem Oddziału. Obchody trwały 2 dni:

Poczet sztandarowy oraz przedstawiciele Oddziału Związku Sybiraków w Przemyślu

– 10 lipca 2012 r. odbył się Wieczór Kresowy, podczas którego wyświetlono film „Było sobie miasteczko”. Na projekcji był obecny reżyser filmu Maciej Wojciechowski,

– 11 lipca 2012 r. po mszy świętej w kościele Księża Salezjanów, odprawionej w intencji ofiar ludobójstwa, dalsza część odbyła się na Cmentarzu Wojskowym przy pomniku Martyrologii Polaków na Kresach, gdzie zapalono znicze i złożono kwiaty.

„Zapalmy Światelnko Pamięci w oknach naszych domów – poprosili organizatorzy w zaproszeniach na obchody rocznicy. – Zapalone świece niech będą wyrazem pamięci o ponad 150 tys. rodaków i obywateli polskich oraz innych narodowości zamordowanych przez OUN-UPA na Kresach II Rzeczypospolitej”.

Przybyli na uroczystość Sybiracy wspominali Krwawą Niedzielę na Wołyniu, bo wielu z nich znalazło to wydarzenie z autopsji. Na Kresach (dawnych i obecnych) ten temat jest wciąż żywy, a pamięć o nim wyraża się w duchu motta tegorocznych obchodów.

Stanisława Żak

UROCZYSTA MSZA ŚWIĘTA W INTENCJI OJCZYZNY WE WROCŁAWIU

8 września 2012 r. w Sanktuarium Golgoty Wschodu w kościele przy ul. Wittiga we Wrocławiu odbyła się uroczysta msza święta w intencji Ojczyzny w pełnym ceremoniale wojskowym.

Mszę świętą poprzedził występ młodzieży z II klasy Szkoły Podstawowej nr 61 im. Janusza Korczaka we Wrocławiu, ubranej w białoczerwone stroje. Dzieci recytowały patriotyczne wiersze, śpiewały patriotyczne pieśni, a na zakończenie zatańczyły wspaniałe poloneza, co najbardziej wzruszyło zebranych.

Uroczystość uświetniła Kompania Honorowa Wojska Polskiego, Reprezentacyjna Orkiestra Wojewódzkiej Komendy Policji, poczty sztandarowe organizacji kombatanckich, szkół oraz harcerzy. Przed symbolicznym katyńskim grobem oficera stanęła Warta Honorowa Wojska Polskiego.

Występ młodzieży z II klasy Szkoły Podstawowej nr 61 im. Janusza Korczaka

Warta Honorowa Wojska Polskiego przed symbolicznym katyńskim grobem oficera

Mszę świętą odprawił Rektor Zakonu Redemptorystów ojciec Ireneusz Homonicki, a homilię wygłosił ojciec Damian Simonicki, proboszcz i kustosz Sanktuarium Golgoty Wschodu, przybliżając zebranych przymusowe przemieszczanie Polaków w okresie II wojny światowej do obozów zagłady na terenie Związku Sowieckiego, ich wielką wiarę i nadzieję na powrót do Ojczyzny. Po mszalnym błogosławieństwie miały miejsce Apel Poległych, Salwa Honorowa oraz złożenie kwiatów pod tablicami pamiątkowymi.

Uroczystość zakończył koncert Reprezentacyjnej Orkiestry Wojewódzkiej Komendy Policji.

Zofia Helwing

Poczty sztandarowe szkół i harcerzy uczestniczących w uroczystej mszy

UROCZYSTOŚCI WE WSI JAWORÓWKA (GMINA DOBRZYNIOWO DUŻE)

W dniu 9 września 2012 r. odbyła się uroczystość upamiętniająca zesłanie na Sybir wszystkich mieszkańców wsi Jaworówka (198 osób) za udział w powstaniu styczniowym.

Napis na pomniku głosi: „Wieś o nazwie Jaworówka spalić, miejsce, gdzie była, zorać, a mieszkańców wywieźć” – depesza M. Murawiewa – „wieszacie-la” – 18.08.1863 r.

Udział wzięli: Wójt Gminy Dobrzyniewo Duże Bogdan Zdanowicz, Przewodniczący Rady Gminy Mirosław Kłosek, Sołtys Wsi Jaworówka Tadeusz Jaworowski – główny organizator uroczystości oraz licznie przybyła delegacja Sybiraków, harcerzy i okolicznych mieszkańców. Gościem honorowym była Regina Popławska, żona budowniczego pomnika Edwarda Popławskiego.

Uroczystość uświetniły poczty sztandarowe Związku Sybiraków, Solidarności Rolniczej, Samorządu Młodzieży Polskiej z Dobrzyniewa Dużego, Szkoły Podstawowej w Dobrzyniewie Dużym.

W homilii ks. Andrzej Horaczy, proboszcz tutejszej parafii, nawiązał do tych odległych wydarzeń i do tych z lat 40. XX w. Wyraził nadzieję, że ta gehenna nigdy więcej się nie powtórzy, że najmłodsze pokolenia zachowają w swoich sercach pamięć o mieszkańcach Jaworówki, którzy wyrzuceni z rodzinnego domu zachowali o nim pamięć, zakładając na zesłaniu nad rzeką Jenisej wieś o nazwie Jaworówka, skąd później przesiedlono ich do Krasnojarska, a wieś zalano.

Program artystyczny na temat zesłańców Polaków w wykonaniu młodzieży szkolnej poruszył serca wszystkich obecnych.

Złożenie wieńców i zapalenie zniczy zakończyło uroczystość.

Hipolit Popławski

NADANIE IMIENIA GIMNAZJUM W KOBIERZYCACH

5 października Gimnazjum w Kobierzycach otrzymało imię Zesłańców Sybiru. Uroczystość rozpoczęła się mszą świętą, podczas której poświęcony został sztandar szkoły. Po mszy, przy Obelisku ku czci Sybiraków odbył

Poświęcenie sztandaru Gimnazjum

„Wagon wspomnień” – przedstawienie w wykonaniu młodzieży Gimnazjum

Uroczystości przy Obelisku ku czci Sybiraków

Tablica pamiątkowa na budynku szkoły

się Apel Poległych i złożono kwiaty. Następnie uczestnicy uroczystości, prowadzeni przez orkiestrę policyjną i kompanię honorową WP, przemaszerowali do budynku szkoły, na ścianie której poświęcona została tablica pamiątkowa. Następna część uroczystości odbyła się w hali widowiskowo-sportowej. Po dekoracji Sybiraków i lokalnych działaczy odznaczeniami związkowymi oraz wystąpieniach okolicznościowych młodzież Gimnazjum zaprezentowała wzruszające przedstawienie pt. „Wagon wspomnień”.

Włodzimierz Kowalczyk

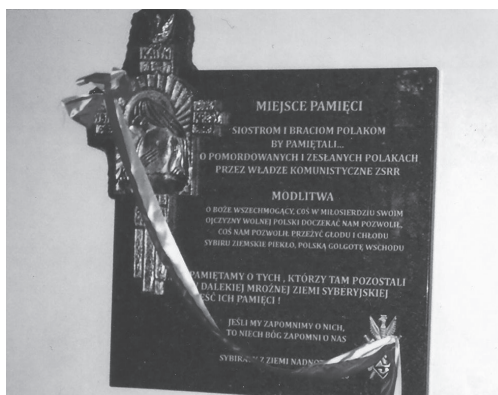
Od lewej: Dyrektor Gimnazjum Artur Antman, Prezes Koła Związku Sybiraków w Kobierzycach Czesława Muraczewska, Wójt Gminy Kobierzyce Ryszard Pacholik

W NASZYCH KOŁACH I ODDZIAŁACH

TABLICA PAMIĄTKOWA W BUKOWCU

W dniu 17 września 2010 r. z inicjatywy Sybiraka pana Aleksandra Wierbila została wmontowana i poświęcona tablica pamiątkowa ku czci Sybiraków w kościele filialnym pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Bukowcu.

**Teresa Kaczmarowska,
Prezes Koła w Trzciance,
Oddział ZS w Pile**

ULICA ZESŁAŃCÓW SYBIRU W ŚCINAWIE

Uchwałą nr XXXIV/140/12 z dnia 27 kwietnia 2012 r. Rada Miejska w Ścinawie nadała ulicy na osiedlu domów jednorodzinnych Wiosenne nazwę Zesłańców Sybiru.

Oddział ZS w Legnicy

STO LAT

- Jubilatki – Członkowie Oddziału w Krakowie:
– **pani Wiera Gawłowska – ur. 10 września 1912 r.**
– **pani Eugenia Koźlik – ur. 30 września 1912 r.**
– **pani Irena Weiner – ur. 12 sierpnia 1912 r.**

Zarząd Główny Związku Sybiraków składa gratulacje i bardzo serdeczne życzenia dalszych długich lat życia w zdrowiu, radości i szczęściu.

**SPOTKANIE Z UCZNIAMI SZKOŁY PODSTAWOWEJ
NR 47 IM. J.K. BRANICKIEGO W BIAŁYMSTOKU**

W dniu 17 września 2012 r. Bohdan Truszkowski, Wiceprezes Zarządu Oddziału ZS w Białymstoku i Prezes Koła nr 13 w Białymstoku, na zaproszenie mgr Wiesławy Gajdy i mgr Anny Mieniuk, nauczycielek zintegrowanej klasy II A Szkoły Podstawowej nr 47 im. J.K. Branickiego, spotkał się z uczniami z okazji Dnia Sybiraka. Towarzyszył mu Sybirak Kazimierz Horba, kapitan WP w stanie spoczynku.

Po serdecznych powitaniach w jak najprzystępniejszy sposób opowiedzieliśmy dzieciom historię deportacji Polaków na Sybir oraz nasze własne przeżycia na zesłaniu, a także o radości, jaką przeżyliśmy z powrotu do kraju.

Uczniowie z zainteresowaniem obejrzel nasze medale i odznaczenia, które otrzymaliśmy z tytułu naszej pracy zawodowej, jak też za pracę społeczną na rzecz Sybiraków i kombatanatów.

Spotkanie to wywarło na nas wielkie wrażenie. Dzieci z zainteresowaniem wysłuchały naszych relacji związanych z historią tamtego okresu i naszymi przeżyciami na „niehumanitarnej ziemi”, my natomiast uświadomiliśmy sobie, jak trudna jest praca nauczycieli z uczniami w klasie integracyjnej. Wymaga od nich dużo czułości, poświęcenia, umiejętności, szacunku i serca dla dzieci chorych oraz cierpliwości w integrowaniu wszystkich uczniów. Te zalety posiadają naszym zdaniem obie nauczycielki tej klasy.

Na zakończenie otrzymaliśmy od każdego ucznia czerwone serduszek z imieniem i nazwiskiem dziecka i słowem „dziękuję” oraz od klasy po wianku kwiatów. Pożegnanie z nauczycielkami i dziećmi nastąpiło w bardzo serdecznej atmosferze.

Bohdan Truszkowski

DZIAŁALNOŚĆ STOWARZYSZEŃ

DZIAŁALNOŚĆ STOWARZYSZENIA PAMIĘCI ZESŁAŃCÓW SYBIRU WE WROCŁAWIU

Działania Stowarzyszenia we Wrocławiu w ostatnim czasie:

– udział w przygotowaniach do wielkiej uroczystości nadania imienia Zesłańców Sybiru Gimnazjum w podwrocławskich Kobierzycach, pomogliśmy z radością,

– 3 października odbyła się w Izbie Pamięci przy Sanktuarium Golgoty Wschodu u oo. redemptorystów inauguracyjna konferencja dla wrocławskich nauczycieli historii „Nowa podstawa programowa – nowe wyzwania”. Udało nam się we współpracy z Wrocławskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli zachęcić do dyskusji i udziału w warsztatach tych, którzy chcą uczyć o martyrologii Polaków na Wschodzie. Warsztaty poprowadziła, jak zawsze nieodpłatnie, wieloletnia kustosz Izby Pamięci pani Wiesława Wadowska.

– konkurs na fotoreportaż z lekcji „żywej historii” w Izbie Pamięci w Sanktuarium Golgoty Wschodu we Wrocławiu,

– 5 października wielkie święto także dla Sybiraków – msza, apel poległych, przedstawienie oraz spotkania uczniów ze świadkami historii.

**Grażyna Żak, Prezes Stowarzyszenia Pamięci Zesłańców Sybiru
we Wrocławiu**

NOWY SĄCZ; KULTYWUJĄ PAMIĘĆ O ZESŁAŃCACH NA SYBERIĘ

W Zespole Szkół nr 2 im. Sybiraków w Nowym Sączu odbyło się walne zebranie sprawozdawczo-wyborcze Stowarzyszenia Pamięci Polskiego Sybiru w Nowym Sączu. Stery Stowarzyszenia ponownie powierzono Robertowi Sobolowi, wiceprezes – Antonina Dzikowska, dyrektor szkoły, której patronują zesłańcy.

Do zarządu weszli ponadto: Maria Sowa (sekretarz), Maksymilian Wilk (skarbnik) oraz Kazimierz Korczyński, Danuta Rybicka i Dorota Pietruszka (członkowie zarządu). Komisji rewizyjnej szefuje Urszula Orzechowska. Podczas walnego zebrania K. Korczyński, członek Zarządu Głównego

Związku Sybiraków, wręczył Odznaki Honorowe za Zasługi dla Związku Sybiraków: złote – Janinie Brzozowskiej i Danucie Rybickiej, srebrne – Otyldzie Wojciukiewicz i Irenie Zabawie. W dalszej części zebrania omawiano plany i zamierzenia na przyszłość.

Warto wiedzieć

Stowarzyszenie Pamięci Polskiego Sybiru w Nowym Sączu zostało powołane w 2009 roku w celu kultywowania pamięci o zesłańcach Sybiru, przekazywania tej wiedzy młodemu pokoleniu, wspierania działalności Związku Sybiraków i podejmowania działań mających na celu zachowanie pamięci o Golgocie Wschodu. Członkowie Stowarzyszenia wzięli udział i współorganizowali m.in. Wigilię Sybiraków, obchody rocznicy wywózki na Syberię, zbrodni katyńskiej, wybuchu II wojny światowej, Międzyszkolny Konkurs Poezji Sybirackiej, Konkurs Wiedzy o Patronie w Zespole Szkół nr 2 im. Sybiraków, Nowosądecki Marsz Pamięci Sybiraków. Sądecty Sybiracy wzięli także udział w Międzynarodowym Marszu Żywej Pamięci Polskiego Sybiru w Białymstoku oraz odwiedzali ogniska polskości na Litwie, Ukrainie i Białorusi.

Stowarzyszenie sprawuje opiekę nad symbolicznym grobem Sybiraków na cmentarzu komunalnym w Nowym Sączu i obeliskiem Pamięci Sybiraków przy ul. Kraszewskiego oraz przyznaje rodzinom emblemat Golgoty Wschodu – „Zesłaniec Sybiru”, którym opatruje się groby zmarłych Sybiraków.

Staraniem Stowarzyszenia, przy pomocy finansowej Urzędu Miasta, wydano książkę o 20-letniej działalności Związku Sybiraków w Nowym Sączu wraz ze wspomnieniami z pobytu na „niehumanitarnej ziemi”. W 2010 r. z inicjatywy Stowarzyszenia odbył się w Nowym Sączu I Krajowy Zjazd Szkół i Placówek noszących imię Zesłańców Sybiru, w którym wzięli udział delegaci 21 szkół różnego stopnia. Nie byłoby tak bogatej działalności, gdyby nie wsparcie, jakie sądeckim Sybirakom udziela Zespół Szkół nr 2, na czele z dyrektorką Antoniną Dzikowską.

Stowarzyszenie Pamięci Polskiego Sybiru w Nowym Sączu nie jest typową organizacją kombatancką, bo oprócz Sybiraków, których szeregi wykuszają się, działają w nim przedstawiciele średniego i młodego pokolenia, przeważnie potomkowie zesłańców, ale także ludzie, dla których ważna jest pamięć o cierpieniach Polaków na „niehumanitarnej ziemi”. Tu dobrym przykładem jest postać prezesa Stowarzyszenia Roberta Sobola, od lat organizującego akcje pomocy Sądeczan dla Polaków na Wschodzie.

Henryk Szewczyk, www.sadeczanin.info

OGŁOSZENIA

A P E L do wszystkich Zarządów Oddziału Związku Sybiraków

W imieniu Komisji Współpracy z Zagranicą Zarządu Głównego Związku Sybiraków w Warszawie zwracam się do Państwa z serdeczną prośbą o materialne wsparcie Polaków na Wschodzie , a szczególnie na Białorusi.

Chociaż milczą to świadomi jesteśmy że oczekują naszej pomocy.

Zróbmy wszystko by tam na Wschodzie rozmawiano o nas , o naszych wrażliwych sercach. Liczę na to , że jesteście w stanie drobnym gestem przynieść odrobinę radości tym którzy bez przerwy śnią o Polsce.

Ewentualne wpłaty na ten cel proszę przekazywać na konto Związku Sybiraków Oddział Białystok

PKO BPT Oddz. 35102013320000110202775559
z dopiskiem : pomoc na Wschód

Wzorem lat poprzednich z każdego przekazanego grosza Komisja Współpracy z Zagranicą dokona szczegółowego rozliczenia na łamach KOMUNIKATU .

Z góry dziękujemy za to że wspólnie tak wiele możemy zrobić.

Przewodnicząca Komisji Współpracy z Zagranicą
Jadwiga W.Ostrowska

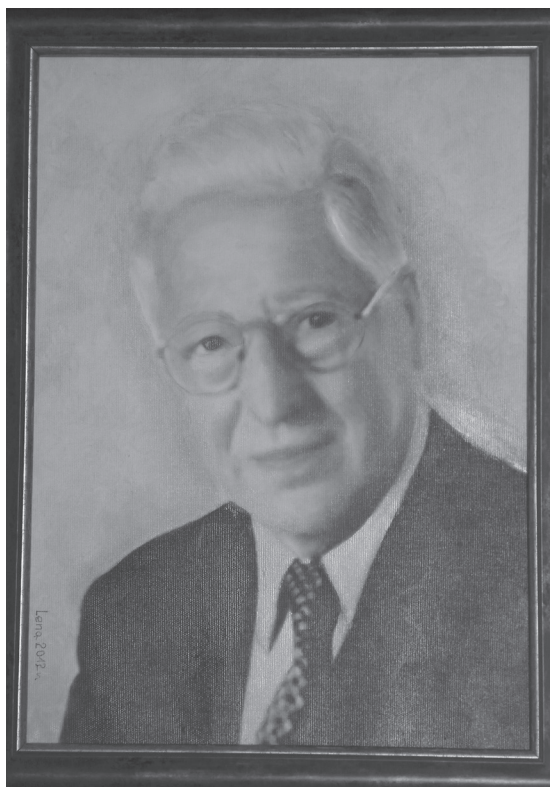
UROCZYSTOŚCI PLANOWANE NA 2013 R.

- 11–12 kwietnia obchody „Kwiecień miesiącem Golgoty Wschodu”, organizowane przez Oddział Związku Sybiraków we Wrocławiu,
  - 11–12 maja pielgrzymka na Jasną Górę: 11 maja – uroczystości w Grodźcu, 12 maja – na Jasnej Górze,
  - 13–14 czerwca pielgrzymka do Lichenia,
  - 5–6 września XIII Międzynarodowy Marsz Żywej Pamięci Polskiego Sybiru w Białymstoku,
  - wrzesień – ogólnopolska transmisja mszy świętej z kościoła Świętego Krzyża w Warszawie.
- .....

PODZIĘKOWANIE DLA PANI HELENY KURZAK

Sybiraczka pani Helena Kurzak – twórcza entuzjasta, ogarnięta wielką potrzebą – wypływającą z serca i popartą intelektem, inspirowana przez swojego syna Zbigniewa wykonała portret wieloletniego Sekretarza Generalnego Zarządu Głównego Związku Sybiraków śp. Edwarda Duchnowskiego, który złożył ofiarę w katastrofie pod Smoleńskiem 10 kwietnia 2010 r.

Wielkie podziękowania dla pani Heleny Kurzak od Społeczności Sybirackiej, która niech będzie przykładem wspaniałego wolontariatu.

ZG ZS

SPROSTOWANIA

W poprzednim numerze „Komunikatu” 2/112 nastąpiła pomyłka na str. 15 w akapicie mówiącym o składzie zwołanego przez IPN posiedzenia. Zamiast Prezesa Tadeusz Chwiedzia powinien być wymieniony Wiceprezes Włodzimierz Kowalczyk. Za błąd serdecznie przepraszamy.

W tym samym numerze na str. 18 w Uchwale nr 6/12 błędnie podano, że Zarząd Główny przyjął i zatwierdził preliminarz finansowy za 2011 r. – powinno być: 2012 r. Przepraszamy za pomyłkę.

W „Komunikacie” 2/112 na str. 58–59 do artykułu o obchodach Dnia Pamięci o Sybirakach w Nowych Piekutach zostały omyłkowo dołączone zdjęcia z XXIII Pielgrzymki Sybiraków do Grodźca i na Jasną Górę, za co przepraszamy. Relacja z uroczystości na Jasnej Górze zamieszczona jest w obecnym numerze „Komunikatu” na str. 36.

Redakcja

W dniu 4 lutego 2012 r. zmarła

śp. Kazimiera Bodaszewska z domu Kluz

Skarbnik Oddziału Warszawskiego Związku Sybiraków.
Zebrani na Cmentarzu Bródnowskim w Warszawie rodzina,
Sybiracy, przyjaciele i znajomi pożegnali Ją w dniu 10 lutego.

Śp. Kazimiera urodziła się na Kresach Wschodnich II RP, w powiecie Brzeżany (woj. tarnopolskie). Okres dziecięcy spędziła z rodzicami na Podolu. Wojna przerwała dzieciństwo. W lutym 1940 r., jako dwuletnie dziecko, została wywieziona przez wschodniego zaborcę do dalekiego Krasnojarskiego Kraju. Tam w ekstremalnych warunkach przyrodniczych i cywilizacyjnych przebywała przez 6,5 roku. Po tym okresie niedostatków, cierpień i głębokich upokorzeń pozwolono zdekompletowanej rodzinie powrócić do kraju. Ale nie na ojcowiznę, bo tę zaanektował bezwzględny sąsiad, lecz na tzw. Ziemie Odzyskane. Dzięki inteligencji osobistej i pracowitości w krótkim czasie nadrobiła zaniebdania i sposobila się do zawodu księgowej. Podjęła pracę i stała się wkrótce cenionym pracownikiem, o czym świadczą kolejne awanse i liczne nagrody. Została odznaczona licznymi medalami i Srebrnym Krzyżem Zasługi. Równolegle z pracą zawodową i obowiązkami domowymi udzielała się aktywnie w pracach społecznych. Była cenionym działaczem w Zarządzie Koła Warszawa – Praga-Północ oraz w Zarządzie Warszawskiego Oddziału Związku Sybiraków. Działała również w Warszawskim Oddziale Stowarzyszenia Wspólnota Polska. Dbała o sybirackie znaki pamięci i publikacje wspomnień polskich zesłańców do Związku Radzieckiego.

Żegnaj Kazimiero! Będzie nam Ciebie brakować.
Dobrze zasłużyłaś się Warszawskiemu Oddziałowi Związku
Sybiraków. Cześć Twojej pamięci!
Niech Bóg da Ci wieczny odpoczynek.

Zarząd Oddziału Związku Sybiraków w Warszawie

W dniu 17 czerwca 2012 r. w wieku 86 lat odszedł
śp. Stanisław Leoniak
założyciel i pierwszy Prezes Zarządu Oddziału Związku
Sybiraków w Sokołowie Podlaskim. Był więźniem Gułagu,
przebywał w obozach Kaszaj 1 i Kaszaj 2. Po powrocie
do kraju został powołany do służby wojskowej, przeszedł
szkolenie oficerskie, w 1957 r. przeszedł do rezerwy w stopniu
kapitana. W 1989 r. zorganizował Związek Sybiraków
w Sokołowie Podlaskim, którego był honorowym Prezesem
do końca swoich dni. Był człowiekiem prawym
i wielkiego serca.
Cześć Jego pamięci!

Zarząd Oddziału Związku Sybiraków w Sokołowie Podlaskim

W dniu 18 czerwca 2012 r. w południe odszedł na zawsze
śp. Eugeniusz Grabski
wieloletni działacz Związku Sybiraków,
Prezes Zarządu Oddziału w Olsztynie,
I Wiceprezes Zarządu Głównego w Warszawie,
pomysłodawca i organizator Zjazdów Sierot Polskich
b. Wychowanków Syberyjskich Domów Dziecka
i Bezprizornych, orędownik idei sybirackich.
W imieniu całej społeczności sybirackiej składamy hołd,
wyrażamy głęboki żal
oraz przekazujemy współczucie Rodzinie.
Cześć Jego pamięci!

Zarząd Główny Związku Sybiraków

Spis treści

Sprawy organizacyjne	3
Pismo ZG ZS do Prezesa Rady Ministrów Donalda Tuska	3
Pismo ZG ZS do Marszałka Sejmu Ewy Kopacz	5
Pismo ZG ZS do Ministra Spraw Zagranicznych Radosława Sikorskiego	7
Pismo ZG ZS do Ministra Pracy i Polityki Społecznej Władysława Kosiniaka-Kamysza	9
Jubileuszowy Zjazd Borowiczian	10
Pismo ZG ZS do Kierownika Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych	11
Podziękowanie dla Jerzego Lewickiego	12
Pismo ZG ZS do Zygmunta Skotnickiego	13
Pismo do Kuratorów Oświaty	14
Pismo Artura Kozłowskiego z Kancelarii Senatu	15
XII Międzynarodowy Marsz Żywej Pamięci Polskiego Sybiru	16
Pismo Prezesa Rady Ministrów Donalda Tuska	26
Pismo Senatora Tadeusza Arłukowicza	27
Przemówienie Prezesa Zarządu Głównego ZS Tadeusza Chwiedzia	28
XIII Krajowy Zjazd Sierot Polskich b. Wychowanków Syberyjskich Domów Dziecka i Bezprizornych	33
Uroczystości i spotkania	34
72. rocznica drugiej deportacji Polaków z Kresów Wschodnich – Danuta Szelatyńska	34
Relacja z przebiegu XXIII Pielgrzymki Sybiraków na Jasną Górę 12–13 maja 2012 r. – Nina Żyłko	36
Dąb ku pamięci Sybiraków – Mirosław Myśliński	40
Odnaczenie śląskich Sybiraków – Tadeusz Półkocycki	41
Jubileusz w Gimnazjum nr 131 im. K.K. Baczyńskiego Warszawa-Ursus – ZG ZS	42
Młodzież – Sybirakom w Kole Związku Sybiraków w Słupsku – Jerzy Lisiecki	42
Uroczyste obchody 70. rocznicy wyjścia Polskich Sił Zbrojnych z ZSRR w dniach 5–7 czerwca 2012 r. w Republice Uzbekistanu – ZG ZS	45
XXVII Rajd „Szlakiem naszej historii” – Ireneusz Piotrowski	50
II Ogólnopolski Zjazd Dyrektorów Szkół i Placówek noszących imiona upamiętniające Zesłańców Sybiru – Henryka Rzepecka	51
Spotkania w Muzeum Niepodległości w Warszawie – Oddział Warszawski	57
Pielgrzymka Sybiraków Koła w Legnicy do Lichenia w 2012 r. – Alfreda Dąbrowska	63
Sanktuarium Matki Bożej Cierpliwie Słuchającej w Rokitnie – Jadwiga Ostrowska	64
Siemiatycze – uroczystość 24 czerwca – Jolanta Hryniewicka	66
Uroczystość w Pogorzałkach – Hipolit Popławski, Jolanta Hryniewicka	68
Odnaczenia dla członków Oddziału ZS w Przemysłu – Stanisława Żak	69
„Nie o zemstę, lecz o prawdę wołają ofiary” – Stanisława Żak	70
Uroczysta msza święta w intencji Ojczyzny we Wrocławiu – Zofia Helwing	71

Uroczystości we wsi Jaworówka – Hipolit Popławski	74
Nadanie imienia Gimnazjum w Kobierzycach – Włodzimierz Kowalczyk	74
W naszych Kołach i Oddziałach	78
Tablica pamiątkowa w Bukowcu – Teresa Kaczmarowska	78
Ulica Zesłańców Sybiru w Ścinawie – Oddział ZS w Legnicy	78
Sto lat	79
Spotkanie z uczniami Szkoły Podstawowej nr 47 im. J.K. Branickiego w Białymstoku – Bohdan Truskowski	79
Działalność stowarzyszeń	80
Działalność Stowarzyszenia Pamięci Zesłańców Sybiru we Wrocławiu	80
Nowy Sącz: Kultuwują pamięć o zesłańcach na Syberię	80
Ogłoszenia	82
Apel do wszystkich Zarządów Oddziałów Związku Sybiraków	82
Uroczystości planowane na 2013 r.	83
Podziękowanie dla pani Heleny Kurzak	83
Sprostowania	84
Odeszli od nas	85

